

EXAMENSARBETE

Våren 2012

Sektionen för hälsa och samhälle
Kriminologi

Övervakning – elektronisk kontroll: en jämförelse av London och Stockholm 2002-2011

Författare

Otto Kopacz

Handledare

Ruben Marin

Examinator

Joakim Thelander

Abstract

Syftet med denna uppsats var att främst undersöka vad för brottspreventiv effekt kameraövervakning har. Vid sidan om detta huvudsyfte skulle den personliga integriteten och de lagliga aspekterna också undersökas samt deras betydelse. Städerna London och Stockholm valdes som fokuspunkter. Kameraövervakningens tidsperiod begränsades till 2002-2011 och brottskategorierna till misshandel, rån och vandalism.

Metoden med vilken arbetet genomfördes var teoretisk (litteraturbaserad). Empirin bestod därför förutom kriminalstatistik av böcker, rapporter och artiklar vilka analysen baserades på.

London centrerades i arbetet eftersom att deras statistik bygger på kameraövervakning och Stockholm agerade som en kontrollmall för att verifiera eller falsifiera övervakningens brottspreventiva verkan då Stockholm inte hade någon kameraövervakningsstatistik.

I resultatdelen framgick att de anmälda misshandelsbrotten i London hade minskat svagt och att de hade ökat i Stockholm. De anmälda rånen hade minskat i London och Stockholm. Londons anmälda vandalismbrott hade däremot minskat kraftigt medan de hade ökat i Stockholm. Displacement (brottsförflyttning) belystes och hur det är sammankopplat med kameraövervakningens brottspreventiva effekt. Risker för mätfel och dess uppkomst togs också upp i kritiskt ändamål.

I diskussionsdelen fördes teoretiska resonemang med rational choice teorin, rutinaktivitetsteorin och CPTED-modellen. Slutsatsen som drogs var att kameraövervakning har haft en brottspreventiv effekt för alla tre brottskategorier, dock inte lika mycket för alla tre. Samtidigt fördes en kritisk diskussion om displacement (brottsförflyttning) vilket kan förekomma och dess spridning, i syfte att ifrågasätta tillförlitligheten av kameraövervakningens effekt på brottsnivåerna.

Nyckelord

Kameraövervakning, brottsprevention, kriminalstatistik, London, Stockholm

Innehållsförteckning

Abstract.....	2
Nyckelord.....	2
1. INLEDNING.....	5
1.1 Övervakning och Big Brother förr.....	5
1.2 Övervakning idag.....	5
1.3. Problemformulering.....	6
1.4 Syfte & frågeställningar.....	7
1.5 Definition av brottsprevention.....	7
2. KAMERAÖVERVAKNING I STORBRIANNIEN OCH STOCKHOLM.....	8
2.1 Storbritannien.....	8
2.2 Sverige.....	9
3. TEORIER.....	10
3.1 Rational Choice teorin.....	11
3.2 Rutinaktivitetsteorin.....	13
3.3 Displacement.....	14
3.4 Crime Prevention Through Environmental Design.....	14
3.5 Kritik mot (för mycket) övervakning.....	16
4. METOD.....	17
4.1 Empiri och litteratur.....	17
4.2 Urval.....	18
4.3 Tillförlitlighet av statistik.....	18
4.4 För- och nackdelar med teoretisk metod.....	19
4.5 Etiskt övervägande.....	20
5. SVENSKA LAGAR.....	21
5.1 Lagen om allmän kameraövervakning (1998:150).....	21
5.3 Personuppgiftslagen (1998:204).....	21
6. BRITTISKA LAGAR.....	22
6.1 Data Protection Act (1998).....	23
6.2 Human Rights Act (1998).....	24

6.3 Regulation Of Investigatory Powers Act (2000).....	25
7. RESULTAT.....	26
7.1 Kameraövervakningens brottspreventiva effekt.....	26
7.2 Presentation av statistik.....	27
8. DISKUSSION.....	30
8.1 Primär brottsprevention.....	30
8.2 Sekundär brottsprevention.....	31
8.3 Tertiär brottsprevention.....	31
8.4 Rational choice teorin och kameraövervakning.....	32
8.5 Rutinaktivitetsteorin och kameraövervakning.....	32
8.6 CPTED och kameraövervakning.....	33
8.7 Slutsatser.....	33
8.8 Egna synpunkter.....	34
9. SAMMANFATTNING.....	36
10. REFERENSLISTA.....	38
11. BILAGOR.....	43
11.1 Bilaga 1 (brittisk kriminalstatistik).....	43
11.2 Bilaga 2 (svensk kriminalstatistik).....	45

1. INLEDNING

Vad är övervakning? Svaret på den frågan är att det är ett brett och mångsidigt begrepp. Det finns därför många sätt att besvara frågan på. Generellt är det en metod att vaka över människor i syfte att upprätthålla kontroll. Människor associerar övervakning helt olika beroende på den individuella uppfattningen. För vissa kanske begreppet för tankarna till ett Big Brother-samhälle där människors åsikter och handlingar skådas. För andra kanske det för tankarna till något mer naturligt som helt enkelt ordning för allas bästa.

1.1 Övervakning och Big Brother förr

Uttrycket big brother-samhälle eller storebrorsamhälle kommer ursprungligen från den brittiske författaren och journalisten George Orwell. Orwell skrev en bok vid namn "1984" som publicerades år 1949. Boken som är en science-fiction utspelar sig i landet Oceanien under samma årtal som titeln anspelar på. Oceaniens styre består av ett parti, uppbyggt på en social hierarki. Partiet övervakar alla människor på samtliga sätt och vis för att uppnå total tankekontroll. De anser även att krig är vägen till fred. Samtidigt som de vill förhindra människor från att göra uppror, vill de verka goda och att de gör det för allas eget bästa. Diktatorn och ledaren för partiet kallas "Big Brother" (Storebror).

Förr i tiden i Europas kommunistvärld användes förutom polismän, lejda angivare och infiltratörer som samlade information och spred det till polisen för att hålla uppsyn på medborgarna. Detta var under den tid då de tekniska möjligheterna saknades. Det första tecknet på övervakningsutveckling var miniatyrmikrofonernas ankomst i syfte att bugga människor i deras hushåll. Därefter följde övervakningen utvecklingen hand i hand i allt mer sofistikerade banor.

1.2 Övervakning idag

Övervakning kan idag ske på flera olika sätt. En typ av övervakning är när poliser håller ögonen på någon eller några från avstånd (så kallad "spaning"). En annan typ är polisiär övervakning genom gatupatrullering där poliser på närmare håll vakar över att ordning bevaras bland människor. Infiltratörer och angivare är fortfarande aktiva verktyg i polisens tjänst än idag. De övervakades antal kan alltså variera från ett par enskilda personer till större grupper. De hittills nämnda övervakningstyperna tillhör den så kallade icke-elektroniska övervakningen.

När det kommer till elektronisk övervakning är det återigen ett stort område. Kameror världen runt övervakar platser i så väl utomhusmiljö som inomhusmiljö. Det kan till exempel vara kameror i trafiken och ovanför bankomater eller kameror i affärer, butiker och banker. Vissa av kamerorna är orörliga som en del IP-kameror utanför affärer och inom bostadsområden, medan andra är rörliga. En sorts rörlig kamera är den så kallade ”eye in the sky” som används för att bevara säkerheten i bland annat kasinon och restauranger. Den är rund och sitter i taken med kapacitet till att rotera och fånga bilder ur många vinklar. Dessutom har den ett genomskinligt plasthölje vilket gör det nästan omöjligt att se i vilken riktning kameran står.

Övrig elektronisk apparatur är GPS spårsändare och fotbojor. Spårsändare fungerar enligt sändare-mottagare principen. Objekt som bilar, mopeder och mobiltelefoner, men även personer kan spåras och lokaliseras via spårsändarna. Vissa spårsändare tar emot signaler och koordinater från en dataserver, medan andra är satellitstyrda. Fotbojor används däremot av Kriminalvården för att övervaka dömda människor som beviljats intensivövervakning. Apparaten (i själva verket en sändare) fästes runt foten på personen. Han eller hon har ett begränsat rörelseområde och om personen träder utanför det området känner fotbojan av detta. Telefonavlyssning (”tapping”) förekommer också från polisens sida då misstankar riktas mot någon eller några.

Alla dessa ovannämnda tillvägagångssätt att övervaka tillämpas i ändamål för ordning och brottsprevention, oavsett om det gäller enstaka personer, grupper, nätverk eller samhällen.

1.3 Problemformulering

Det tidigare nämnda leder in på det ämnesval som jag har gjort, nämligen övervakning med inriktning på elektronisk kontroll. Inom den elektroniska kontrollen har jag valt att begränsa mig till enbart kameraövervakning. De kameraövervakade platserna har begränsats till två huvudstäder, Stockholm och London. Dessa städer är storstäder och är lämpligt valda eftersom att det finns mer tillgänglig information att samla in än om det rörde sig om mindre städer. Brottskategorierna har specificerats och avgränsats till: misshandel, rån och vandalism. Utvecklingen av dessa tre brottskategorier kommer att illustreras och analyseras för att kunna se kameraövervakningens effekter. Åren 2002-2011 utgör ramen för den tidsperiod som arbetet kommer hålla sig inom.

Valet om övervakning grundar sig på eget intresse och för att det är ett brett kriminologiskt relevant ämne i samhällsdebatterna.

1.4 Syfte & frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att diskutera den brottspreventiva och brottsbekämpande effekten av kameraövervakning i London och Stockholm 2002-2011.

För att kunna besvara detta kommer kriminalstatistik från just åren 2002-2011 att användas både från Stockholm och också London. Statistiken från det sista decenniet är mer aktuellt och färskt samt står i närmare anknytning till dagens verklighet. Det kommer att utgöra det analytiska materialet.

Vid tal om övervakning följer ytterligare en del frågor. Det är till exempel inte fritt fram att övervaka. Regleringar tillkommer. Därför kretsar dessa frågeställningar kring arbetets huvudsyfte:

- Har kameraövervakningen under den angivna perioden brottspreventiva effekter, och vilka är i så fall dessa?
- Har kameraövervakningen under den angivna perioden brottsbekämpande effekter, och vilka är i så fall dessa?
- Hur ställs den personliga integriteten mot övervakning och hur berörs den?
- På vilka sätt kan övervakning praktiseras på laglig väg?

1.5 Definition av brottsprevention

Begreppet brottsprevention definieras olika från studier till studier. I vilket fall som helst måste det angripa både den reella och den uppfattade nivån av kriminalitet och offerskap. De flesta definitioner innehåller tanken om att förminska brottsnivåerna eller bromsa framtida höjningar av brottsnivåer. Steven Lab definierar begreppet så här: ”brottsprevention innehåller någon form av handling i syfte att reducera de faktiska brottsiffrorna och/eller den uppfattade rädslan för brott.” Lab skiljer också mellan brottsprevention och brottskontroll. Brottsprevention anspelar tydligt på att försöka eliminera brott antingen innan det sker eller innan framtida skede medan brottskontroll alluderar på att försvara en redan existerande nivå av brottsligt beteende. Kontroll lyckas inte heller ta tag i rädslan för brott. Preventionskritiker hävdar att varken samhället eller straffrättssystemet kan göra något åt en redan befintlig brottsnivå medan

kontrollkritiker hävdar att denna syn på att brott alltid kommer att finnas leder till en fördömning att inte kunna uppnå brottsprevention (Lab 2004, s. 23)

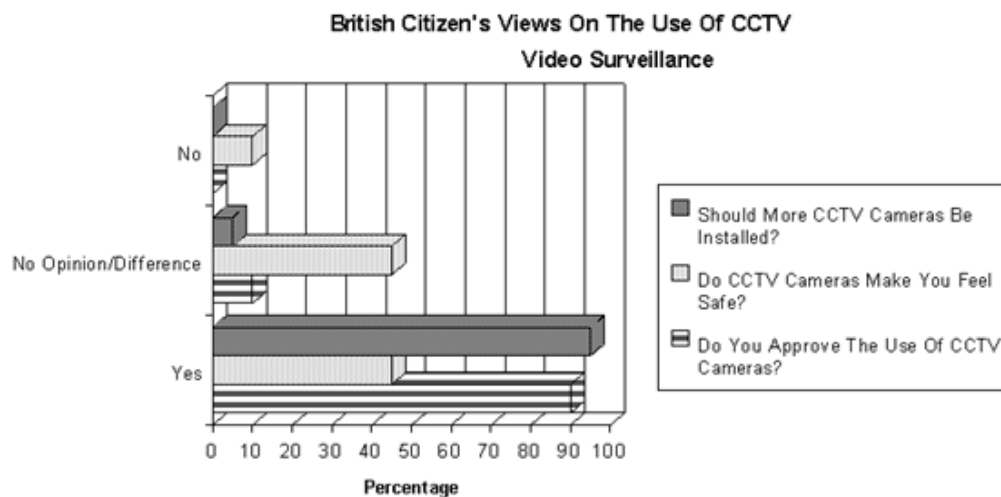
2. KAMERAÖVERVAKNING I STORBRITANNIEN OCH STOCKHOLM

2.1 Storbritannien

CCTV (Closed-circuit television) är övervakningssystemet som används i Storbritannien och styrs av den privata sektorn. Kameror monteras upp på sex meter långa stolpar eller på flervåningshus i övervakade kvarter. I åtta timmars skift aktiveras de sedan av en eller flera operatörer. Övervakningssystemet är länkat till polisstationer. Det står också ibland i förbindelse med privata väktare som kan skicka över suspekt material till polisen för närmare undersökning och ingripande.

CCTV-systemet används numera även i flera europeiska länder för att övervaka folkmassors rörelse och i kontraterroristiskt syfte. Storbritannien började först använda systemet då tre kameror sattes upp vid en industrianläggning i King's Lynn år 1986. Innan kamerornas ankomst rapporterades 58 vandalismbrott i området. Under loppet av två år med kamerorna närvarande skedde inga brott. 1994 användes systemet av mer än 300 jurisdiktion. 1995 satsades 3,1 miljoner \$ av regeringen på att bevilja och göra CCTV-systemet tillgängligt för städer.

Rapporter konfirmerar att de flesta invånarna i Storbritannien är medvetna om att de blir filmade när de handlar, tar tåget, går in i en byggnad eller bara tar en promenad. Människorna lägger märke till kamerorna, men oroar sig inte. En brittisk studie pekar på stöd för CCTV bland invånarna (Nieto, 1997 s. 7-8)

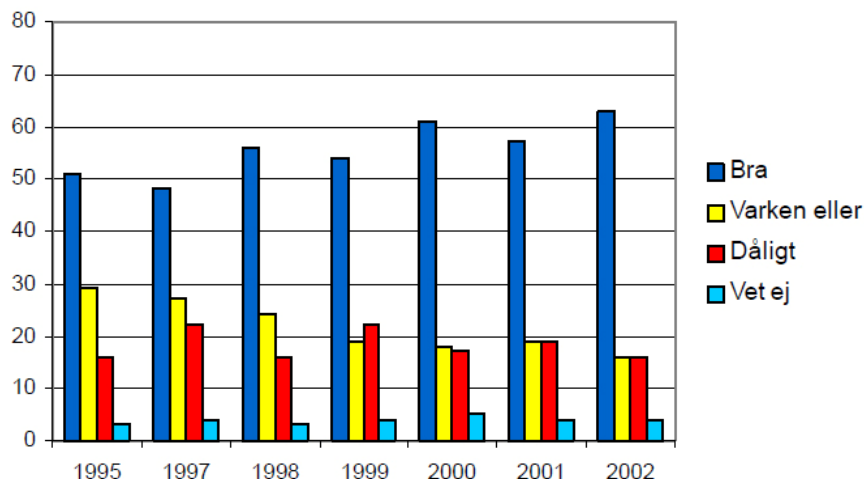

Source: Modern Security Systems of England, 1995

Brown rapporterar angående en utvärdering gällande tre stadsdelar (Newcastle-upon-Tyne, Birmingham och King's Lynn). Stadsdelarna undersöktes innan och efter installationen av CCTV utrustningen. Antalet inbrott minskade medan antalet stölder, vandalismbrott och andra överträdelser sjönk inom specifika platser. Tilley fann positiva resultat i utvärderingar av CCTV på parkeringsplatser och i parkeringshus. Stölder av motordrivna fordon och vandalism minskade på platser med CCTV övervakning. Tonglet utförde en studie med kunder i köpcentra i Northampton och fann att CCTV fungerar som en effektiv avskräckningsfaktor vid snatteri (Lab 2004, s. 44)

2.2 Sverige

En opinionsundersökning visar vad svenska folket tycker om övervakning på offentliga platser mellan åren 1995 och 2002 (Brottsförebyggande rådet (Brå) 2003:11, s. 59):

Figur 1. Svenska folkets inställning till ökad TV-bevakning på offentliga platser åren 1995-2002, i procent.

Brå genomförde år 2002 undersökningen från 1995 på nytt med Kameraövervakningsutredningen. Denna gång hade antalet TV-övervakade platser utvidgats från fem till tretton. Högst acceptans bland de tillfrågade hade TV-övervakningen i butiker med 86 % år 1995 och 91 % år 2002. Lägst acceptans hade kategorin ”på offentliga toaletter” med 32 % från 1995 och 34 % från 2002.

Bland de nya platserna 2002 ledde kategorierna ”på parkeringar” med 88 %, ”på museer” med 83 % och ”i taxibilar” med 82 %. Lägst acceptans hade ”av förvaringsskåp i offentliga omklädningsrum” med 47 % (Brå 2003:11, s. 20) Helhetsmässigt var större och offentliga platser mer godtagliga för övervakning enligt opinionen till skillnad från mindre och mer privata utrymmen. De större platserna kan ha ansetts mer accepterade eftersom kamerorna fungerar i brottspreventivt syfte eller åtminstone ger en känsla av trygghet. De mindre utrymmena ansågs förmodligen vara personliga med anledning av egendom eller integritet, där kamerorna inte heller fungerar på samma förebyggande sätt som i just exempelvis butiker eller parkeringar.

3. TEORIER

De teorier och den modell jag ämnar beskriva i följande del och som jag har valt av relevans för undersökningens syfte är rational choice teorin, rutinaktivitetsteorin och crime prevention through environmental design.

3.1 Rational choice teorin

Rational choice teorin härstammar från den klassiska skolan vilken har utilitarism (största möjliga nytta för största möjliga antal) samt den fria viljan som utgångspunkter. Enligt den klassiska skolan och rational choice teorin begås ett brott efter att individen har vägt fördelar mot nackdelar, alltså gjort ett rationellt val. Teorin kan spåras så långt bak i tiden som till filosoferna Cesare Beccaria och Jeremy Bentham under 1700-talet (See 2004 s. 7-8)

Individerna är motiverade av begär och mål. De agerar inom vissa begränsningar och på basis av information som de har om villkoren under vilka de agerar. Det är inte möjligt för individerna att nå alla mål som de har i sikte så därför måste de göra olika val i relation till sina mål samt medlen med vilka målen kan uppnås. Rationellt val handlar om att individen uppskattar utvägarna och kalkylerar sig fram till det bästa valet av alla. Det vill säga det val som rationellt sett ger det största möjliga belåtenhet (Scott 2000, s. 3)

Hur väl ett brott må vara motiverat och utfört finns det alltid närvarande av rationella faktorer så som temperament eller intelligens. Det hänger i sin tur ihop med behov som till exempel pengar, social status och spänning. I bakgrunden kan planering och den moraliska attityden ha inverkat på individens beslut om att begå brott. Den brottsligt involverade kan även tidigare ha haft erfarenhet av kriminalitet. Saker som övervägs och uppskattas före ett brott kan vara hur mycket ansträngning som krävs, belöningen, straffet och ytterligare moraliska kostnader. Dessutom är det viktigt att lägga märke till den situationella kontexten när det kommer till att ta beslut. Denna kontext varierar för varje brott liksom varje behov i samband med ett brott också varierar (Cornish and Clarke 1986, s. 2-3)

Värt att notera är att även den mest rationella människan kan misslyckas i sin kalkylering och därmed bli irrationell. Felsteg, olyckor eller annat oförberett kan dyka upp och förändra planen. Det är därför som rationalitet inte totalt kontrollerar risker utan enbart delvis. Risker dyker också upp i den icke-kriminella världen. Rationalitet räcker i flera fall inte till. Oväntade överraskningar måste accepteras och sådant som tur samt djärvheter måste kalkyleras in i planen (Walsh 1986, s. 42)

Torsten Thurén skriver att hur rationellt människor än tänker och agerar, uppstår alltid oförutsedda konsekvenser på både gott och ont. En människa kan utföra en handling vilket leder till att en annan människa utför samma handling vilket leder till en likadan handling från

en tredje part och så vidare. Kedjereaktionerna kan leda till överkollektivisering som resultat vilket kräver regleringar på både enskild som så väl kollektiv nivå (Thurén 1991, s. 126-127)

Beslutet om att begå ett brott står i direkt anknytning till rättssystemet. Polisens, åklagarnas, domarnas och juryernas olika beslut påverkar förövarens val om vilket brott som han/hon ska begå, vad som ska bli en måltavla och valet om tillvägagångssätt samt tidpunkten för att begå brottet (Johnson and Payne 1986, s. 171)

Beslutet om att ge upp brott grundas ofta på en chock av en fördröjd avskräckning. Ofta är det så att individen utsätts för chocken under det senaste brottet genom att exempelvis skadas av en polis vid skjutning eller se sin partner dö. Det kan även vara så att medbrottsslingen försöker döda sin partner för att få hans/hennes del av pengarna. Många gånger sker beslutet om upphörande kriminalitet i en omgivning fylld av rädsla eller panik. Chocken kan ta form av ett väldigt hårt straff. En individ dömd till ett långt fängelsestraff förlorar inte enbart sin frihet utan möjligtvis någon mycket kär till denne. I fängelset begrundas också livet och döden vilket kan förändra personen. Det verkar finnas ett samband mellan rädslan för straff och att ge upp det kriminella. Tanken om att återvända till fängelset kan verka som en avskräckning i sig. Den fördröjda avskräckningen består av fyra faser: större uppskattning för sannolikhet att straffas, den ökande svårigheten att skapa tid, medvetenhet om vikten av tidigare domar som påverkar straffet, samt spridande rädsla.

Kriminella personer kommer till rätta med åldern att ju fler brott de begår, desto större är sannolikheten att de grips. Detta är något som unga kriminella ej inser. En annan åldersbaserad insikt är att ju äldre man är, desto svårare är det att begå brott. Detta följs av tanken om att livet slösas bort och förstörs. Kriminella förföljs även av rädsla efter att de har begått ett brott. Polisen kanske väntar i närheten på att skjuta. Oförutsägbarheten skapar nervositet och tär på individen. Förövaren drabbas av en kris efter chocken. Värderingarna leder till att brott inte lönar sig med tanke på alla risker samt att det kriminella livet har blivit ett problem, konflikter med pengar och rivaler däribland. Nästa steg efter värderingarna är att försöka föreställa sig hur framtiden kommer se ut, oavsett om det är bra eller dåligt. Framtiden får den kriminella att ge upp sina tidigare strävanden. Strävanden å andra sidan anpassas efter möjligheterna. Är målen för höga, sänks strävandena (Cusson and Pinsonneault 1986, s. 73-78)

3.2 Rutinaktivitetsteorin

Lawrence Cohen och Marcus Felsons rutinaktivitetsteori från år 1979 förutsatte i första början att det fanns åtminstone en lagförbrytare som orsakade skada på åtminstone en persons egendom. I fokus stod också att ordet ”incident” beskrev skeendet samt att det rörde sig om direkt kontakt mellan förbrytaren och måltavlan. Offer benämndes ej då det i vissa fall inte nödvändigtvis handlade om en fysiskt närvarande person för stunden. Motivation omskrevs till böjelse och personer behandlades som objekt för att kringgå centrering i diskussioner.

Rutinaktivitetsteorin anger tre element för att direkt kontakt i brott ska göras gällande: en motiverad förövare, ett passande objekt och avsaknad av en kapabel väktare. Förövaren förklaras som någon vilken av ett eller annat skäl möjligtvis begår ett brott och objektet eller måltavlan som en person eller objekt vilken/vilket sannolikt tas eller angrips av förövaren. Den kapabla väktaren sågs i de flesta fallen inte som en polisman eller väktare. Det var också därför som rutinaktivitetsteorin tog distans från den övriga kriminologin vilken rotar sig mest i lagsystemet och centraliserar detta i förklaringar om kriminalitet. De mest sannolika personerna för att förhindra brott är grannar, vänner, släktingar, förbipasserande eller ägaren av måltavlan. En viktig punkt är att frånvaron av den kapabla väktaren hellre än närvaron är mer ultimat och belysande i beskrivningen. Förövaren måste finna ett objekt i avsaknad av en kapabel väktare för att ett brott sannolikt ska kunna ske (Clarke and Felson 1993, s. 1-3)

TABLE I.1
Routine Activity and Rational Choice; Comparing and Contrasting the Approaches

	Routine Activity	Rational Choice
Organizing perspective	Yes	Yes
Explanatory focus:		
a. Criminal events	Yes	Yes
b. Criminal dispositions	No	Yes
Level of explanation	Macro	Micro
Causal theory	Yes	No
Situational focus	Yes	Yes
Crime specific	Yes	Yes
Rational offender	Implicit	Explicit
Policy orientation	Implicit	Explicit
Disciplinary parentage	Geography, demography, human ecology	Psychology, economics, sociology of deviance, environmental criminology

Komparativ tabell över rational choice teorin och rutinaktivitetsteorin (Clarke and Felson 1993, s. 9)

3.3 Displacement

När det talas om att försvåra eller förhindra brottstillfällen inom rutinaktivitetsteorin räknas även "displacement effect" in. Detta kan översättas som "brottsförflyttningseffekt" och innebär att när brott är svårbegångna på en plats, kommer förövarna att förflytta sig till en annan plats och i stället begå sina brott där. Brotten har alltså inte reducerats utan snarare förflyttats till ett annat ställe eller en annan måltavla. Ett exempel är när ett hus har larm installerat och förövarna väljer att göra inbrott i huset bredvid som saknar larmsystem. Detta tillämpas också inom knarkhandel då förövarna säljer sitt knark några gator längre bort från den gata där polisen bevakar drogförsäljning. Det är ytterst viktigt att inte utesluta brottsförflyttning, men att inte heller uppfatta det som att reducerade brottsiffror på en plats innebär att brottet/brotten har förflyttats helt till en annan plats.

När ett brott har förhindrats på ett ställe tar det tid för förövaren att finna ett nytt brottstillfälle. Även om en förövares kriterier för att begå ett brott uppfylls kan han/hon inse att det inte är värt besväret. Clarke menar att brottsförflyttning äger rum endast när alternativa brott erbjuder liknande belöningar utan mycket större risker eller ansträngningar. Om en typ av brott, exempelvis inbrott, förhindras kommer kanske inte förövaren att begå liknande brott som rån (Lilly, Cullen & Ball 2007, s. 275)

3.4 Crime Prevention Through Environmental Design

Två makor vid namn Pat och Paul Brantingham inledde en ny typ av brottsprevention vid Simon Fraser University, beläget i Vancouver, västra Kanada år 1981. Det var där som paret Brantingham för första gången utvecklade och tillämpade Crime Prevention Through Environmental Design, CPTED (uppfunnet av Jeffery). Brantingham-paret stiftade kontakter med lokala arkitekter, planeringsnämnder och poliser för att applicera CPTED i många omgivningar. I Brittiska Colombia tränades The Royal Canadian Mounted Police (Kanadas ridande polis), också kallade "Mounties" i CPTED. Dessa är tränade att läsa planritningar då de sitter i planeringsnämnder där de studerar detaljerade ritningar för nya konstruktioner och framlägger förslag om brottsreducering. Många skolor, komplex osv. i Brittiska Colombia är ett resultat av CPTED. Till exempel föreslås enligt dem att skolor ska hållas långt borta från shoppingcentra så att ungdomar inte samlas där efter skolan och blir involverade i stöld, vandalism etc. Skolluncher bör också försäkras ske på skolor eller lokalbelägna institutioner i vuxnas sällskap så inte ungdomar vandrar in till staden. Vägar som vandras av ungdomar från hushåll till skolan och vice versa, föreslås byggas så att de inte korsar parkeringsplatser och

inbjuder till bilvandalism. Vid bostadsbyggande bör bostäder konstrueras med låg höjd och undvika öppna offentliga ytor samt undvika väggar och stängsel vilket inbrottstjuvar kan gömma sig bakom. Bostäder för äldre bör å andra sidan konstrueras med hög höjd och med ett glasinramat rum på första våningen. Detta ger de boende sikt över dörrarna.

Table 8.1 Situational Crime Prevention Versus CPTED

	Approach	
	British Situational Prevention	British Columbian CPTED
Focus	specific crime problem	local environment
Planning concept	targeted	comprehensive
Action concept	act directly	act more indirectly
Police involvement	minimal	substantial
Work more with	business	public agencies
Origins	psychology	urban planning
Theoretical basis	rational choice	environmental criminology

Komparativ tabell över den situationella brottspreventionsmodellen och CPTED modellen (Felson 1994, s. 124)

Den Brittisk Colombianska modellen utgår ifrån CPTED, agerar mer indirekt, lägger märke till omfattande planläggning av lokala omgivningar och innefattar offentliga byråer samt polis på ett väsentligt sätt. Detta härstammar från stadsplanering och kallas i dess teoretiska term, environmental criminology (miljöinriktad kriminologi). Denna teori har bidragit till ”brottsgeometri” vilken spårar en förövares normala väg från jobbet till skolan och hem. Genom att planera belägenhet av hem, skolor och omskapa areor innan ett samhälle konstrueras kan miljöbetingade kriminologer hjälpa till att reducera brottsiffrorna i samhället (Felson 1994, s. 122-124)

3.5 Kritik mot (för mycket) övervakning

Kameraövervakning må vara något effektivt, men bara om den tjänar sin roll inom begränsade och välkontrollerade former. Om detta överskrids och fortskrider utan hejdning i tid kan det resultera i negativa effekter i samhället. Filosofen och idéhistorikern Michel Foucault skrev att den disciplinära makten huvudsakligen ”dresserar” för att beslagta och stödja. Statens kraftutövning över samhället beläggs inte med bojor för att förminska utan förstärks hellre för att kunna förökas och utnyttjas (Foucault 1987, s. 171) Övervakning i dess mest extrema form kan till och med leda till totalitarism. I en totalitär stat härskar staten över medborgarna i samhället. Den utövar sin kontroll genom instrument som övervakning (men även genom andra former än övervakningskameror som buggning etc.). Medborgarnas frihet samt integritet begränsas kraftigt på ett mycket odemokratiskt och kränkande sätt. Enligt Foucault ”framställer” disciplinen individer. ”Den är den specifika tekniken för en maktutövning där individerna är på samma gång föremål och verktyg” (Foucault 1987, s. 171) Statens missbruk av disciplinutövning fordrar lydnad från medborgarna. Människors auktoritet och fri vilja att uttrycka sig och leva sina liv som de vill, berövas.

Foucault skriver också mycket om det militära som går hand i hand med disciplinen. Han betonar också sammansättningen av militära styrkor. För det första blir den enskilda kroppen ett placerbart element vilken kan kombineras med andra. Först används soldaten som ett mobilt instrument innan mod och ära träder i kraft. Soldaterna dresseras liksom medborgarna att kunna fungera på ett visst sätt. Det andra steget är att skilja soldaternas olika funktioner från varandra och kombinera det med andra ögonblick. Detta innebär att en soldat gör en sak under ett ögonblick medan en annan soldat uträttar en annan sak under samma ögonblick. På detta sätt utvinns kraft och nyttjas på det mest optimala sätt tidsmässigt. Den sista punkten rör ordergivningssystemet där en order ska följas av soldaten utan ord. Ordern går som en signal från befälhavaren till soldaten som en reaktion i form av lydnad. Denna dressyr gör soldaten till både snabb och blind (Foucault 1987, s. 165-167) Soldaten bryts alltså ner för att sedan omformas till en lydiga människa. När dressyren är färdig kommer han inte att känna någon moral eller inse vad han gör/gjort. Medborgarna i en totalitär stat genomgår en politisk indoktrinering så att deras ilska, ifrågasättande och motståndskraft mot regimen dämpas eller bryts ner. Soldaterna blir ett fogligt statsinstrument precis som övervakningskameror.

4. METOD

”Att forska innebär att göra ständiga val. Det handlar om uppenbara val, som val av fråga, val om teori och val av metod, men också om mindre uppenbara val, som att skilja det betydelsefulla från det irrelevanta. Alla dessa val hänger ihop. Valet av metod sker exempelvis inte fristående från valet av frågeställning.” (Hörnqvist 2006, s. 253)

När valet föll på temat övervakning i denna uppsats, följde flera andra val också. Det kanske viktigaste av dessa var metodvalet. Övervakning är ett mycket stort ämne och beroende på vad i ämnet som undersöks, är olika metoder lämpliga. Precis som Hörnqvist påpekar ovan så hänger frågeställningen ihop med metodvalet. Ett särskilt perspektiv av övervakning kan medföra att flera olika metodval är passande. Teoretisk (litteraturbaserad) metod innebär att utgångspunkten eller det empiriska materialet består av böcker, rapporter, doktorsavhandlingar och övrig litteratur. Analysen samt slutsatsen/slutsatserna sker teoretiskt på basis av dessa. Varför valet föll på teoretisk metod är för att fenomenet kameraövervakning är mycket brett och öppet för teoretiska diskussioner, samt för att det ur en subjektiv vinkel blev enklare och mer givande att resonera kring fenomenet.

4.1 Empiri och litteratur

Vad gäller detta arbete, genomfördes det teoretiska metodvalet på ett deskriptivt sätt. Deskription innebär beskrivning. Skribenten redogör för en vetenskaplig fråga. Detta sätt kräver systematik, det vill säga kategorisering och sortering av fakta. Det måste även finnas ett sammanhang samt relevans för det/de fakta som används. Uppsatsens syfte avgör relevansen (Ejvegård 2009, s. 34) Empirin för deskriptionen blev som tidigare nämnt statistik rörande Stockholm och London från åren 2002-2011. Åtkomst till statistik gällande övervakning från London skedde med hjälp av Metropolitan Police. Åtkomst till övervakningsstatistik från Stockholm skedde däremot via Brå (Brottsförebyggande Rådet).

Därefter gjordes en litteratursökning och insamling av litteratur. I forskningssammanhang benämns litteratur som tryckt material. Detta inkluderar böcker, artiklar, rapporter, uppsatser, essäer mm. Utöver detta tillkommer även övriga uppgifter på Internet (Ejvegård 2009, s. 47) Litteratursökningen utfördes med hjälp av manuella sökningar och olika läroverks biblioteksdatabaser så som ”Summon” på högskolan i Kristianstad och ”Lovisa” på Lunds universitet. Rapporter, böcker och artiklar kunde på så sätt samlas in. Teorilitteratur var bland andra boken ”The Reasoning Criminal” av Derek B. Cornish & Ronald V. Clarke för rational choice teorin, samt en elektronisk bok vid namn ”Routine Activity And Rational Choice” av

Ronald V. Clarke och Marcus Felson för rutinaktivitetsteorin. Rapporter som användes var bland andra rapporter angående tidigare forskning från Brå och California Research Bureau. Dessutom nåddes tillgång till andra böcker och rapporter genom hänvisningskedjor. Detta innebär att en uppsatsskribent eller forskare följer källförteckningar i andra vetenskapliga verk. Referenser leder till nya insikter. Ett verk hänvisar till många andra verk och det ger tillgång till ytterligare viktig information.

4.2 Urval

Urval kan definieras som begränsningar. Begränsningar görs i samband med eller efter ämnesvalet. Stockholm och London valdes som fokuspunkter. Detta efter att flera andra huvudstäder hade varit potentiella platser att utgå ifrån när det kom till materialinsamling. Båda är storstäder som erbjuder mer information kvantitetsmässigt än småstäder. Informationen är också mer lättillgänglig. Ju större platser, desto tydligare är övervakningsfenomenet. Direkt efter denna begränsning uppstod flera följdfrågor: vilka övervakade brottskategorier ska studeras? Mellan vilka årtal ska övervakningen förhålla sig inom?

Brottskategorierna begränsades ner till endast tre: misshandel, rån och vandalism. Baktanken var att det är tre kategorier som är vanliga och relativt enkla att hitta information om. Årtalsbegränsningen underlättar analysen i uppsatsens senare skede på så vis att statistiken är tidsenlig och mer pålitlig än statistik från förr.

När information ska samlas in gällande en viss fråga i ett land används oftast befolkningsregistret (Statistiska centralbyrån, välja intervjupersoner 2012) Huvudstädernas urval av människor och statistiken har i sig troligen dragits och samlats in via Brås och Metropolitan Polices användning av befolkningsregistret för städerna, för att besvara hur hög acceptansen eller icke-acceptansen är för kameraövervakning samt för att fastställa kriminalstatistik.

4.3 Tillförlitlighet av statistik

”En källas värde kan fastställas genom att forskaren tar reda på varifrån uppgifter och fakta härstammar. Generellt kan sägas att primärkällor är bättre än sekundärkällor” (Ejvegård 1993, s. 60)

Kriminalstatistiken för London härstammade som tidigare nämnt från Metropolitan Police Service och kriminalstatistiken för Stockholm härstammade från Brå. Båda källorna kan räknas som primärkällor då uppgifterna kom direkt från dessa myndigheters databaser som direkt ansvarar för att publicera officiell kriminalstatistik. Därmed borde även uppgifterna vara till större delen reliabla.

Ejvegård skriver också om objektivitet och att det gäller för en forskare att ta reda på om en källa kan vara vinklad eller propagandamaterial (Ejvegård 1993, s. 18) Om en forskare sannerligen handskas med propagandamaterial gäller det att denne går på djupet och frågar sig: vem tjänar på propagandan? Vore fallet så att det skulle ske någon sorts uppgörelse inom en polisiär myndighet eller byrå om att kriminalstatistik skulle vinklas, skulle polisen själv tjäna på det. De skulle framstå i bättre dager och ge ett sken av att deras verksamhet är effektivare än vad den är. Om kriminalstatistik rörande kameraövervakning skulle sänkas i propagandasyfte, vore det i så fall för att göra propaganda för fosterlandet, men även andra länder i världen om att kameror är effektivare i brottsprevention än vad de egentligen är.

Mätfel är också något som kan förekomma i statistik. Dock rör det sig i det här fallet inte om egenorsakade mätfel som kan förekomma vid datainsamling med enkäter. De potentiella mätfelen orsakades alltså inte av forskaren själv utan följde med i statistiken som forskaren har samlat in. Statistiken är ju redan färdig och tillgänglig via databaserna. Den tas fram på så sätt att allra först görs en anmälning till polisen av ett brott. Därefter görs ett utredningsarbete av polisen och en åklagare. Finns det grunder för att väcka åtal lämnas en stämningsansökan till domstolen av åklagaren. Sedan utfärdas en dom av domstolen. Brå samlar in uppgifter från olika myndigheter i rättsprocessen. Statistiken är ett resultat av myndigheternas system (Brå och kriminalstatistiken 2011:15, s. 31) Samma insamlingssystem används i Storbritannien. Angående förekomst av mätfel i statistiken fanns inget meddelande eller något annat tecken som skulle tyda på detta. Ur spekulativ synpunkt skulle det ha kunnat förekomma mätfel vid insamlingen av statistik eller överförandet av statistiken till databaserna, dock troligen mindre och enstaka sådana.

4.4 För- och nackdelar med teoretisk metod

En positiv punkt med teoretisk metod är att underlaget just är litteraturbaserat. Detta ger större frihet att analysera och besvara frågeställningarna. Skribenten är inte bunden av empiri som

intervju- och enkätmaterial. Han/hon använder andra forskares empiri och teorier för att utveckla sina hypoteser och slutsatser. Detta kan tillåta en djupare forskning inom ett ämne. Avsikten med litteraturbaserade examensarbeten är att en student ska utveckla och fördjupa kunskaperna i sitt karaktärsämne utifrån kunskap som finns i befintliga texter (Lyckhage 2006, s. 17)

Paradoxalt nog kan det bredare underlaget vara en nackdel också. Den stora friheten kan innebära svårigheter när information ska hittas och slutsatser ska dras. Det är inte en självklarhet att skribenten kan argumentera för tydliga konklusioner och att resonemang kan föras. Tillsammans med den breda friheten följer en abstrakthet, menat att det inte finns faktisk empiri att stödja sig på. Även forskning har limitationer. I vissa fall är läget snävare när man ska finna fakta och information än om det gällde något helt annat. Risken uppstår även att en typ av forskning är mer subjektiv än objektiv. Nyare forskning som förlitar sig på denna forskning för med sig den framåt. Ännu nyare forskning kan komma att föra den längre fram, sett som en kedjereaktion.

4.5 Etiskt övervägande

Denna del i ett uppsatsarbete handlar om moraliska reflektioner kring ett ämnesval. Är det moraliskt rätt att skriva om något? Hur moraliskt rätt är det i så fall? Ett ämne kan upplevas som känsligt för vissa människor medan forskaren inte alls upplever det som särskilt känsligt. Då är det forskarens ansvar att tänka över detta och försöka sätta sig in i de intervjuades situation. Han/hon kan fråga sig vad det är som upplevs vara känsligt och varför. Etik handlar alltså om att skapa och bibehålla en medvetenhet om hur en bör agera. Det är speciellt viktigt eftersom den i långa banor har en samhällspåverkan (Vetenskapsrådet, Etik 2012)

Alla teman följs av olika etiska diskussioner. Övervakning går hand i hand med den personliga integriteten. Det motsvarar den etiska delen av övervakning.

Många människor associerar övervakning med personlig integritetskränkning. Kameror filmar vår vardag. Ibland filmas mer formella ärenden och sysslor, men i vissa fall kan känsligt material också bandas. Sådant som anses inkräkta på privatlivet. Detta kan resultera i motsättningar och debatter i media. Där luftas ämnet och hur frågan bör lösas på bästa sätt.

Övervakning bör ses från två sidor, övervakarnas sida och de övervakades sida. Övervakarna kan uppleva det så att ju hårdare övervakning, desto större kontroll och nytta. Därmed tjänar

rättsväsendenas instanser på det. De övervakade kan däremot uppleva det så att ju hårdare övervakning, desto större spänning om intrång i privatlivet.

5. SVENSKA LAGAR

I de flesta länder i världen är det inte bara fritt fram att övervaka. Det finns tillfällen då övervakning skyddas och det finns tillfällen då den angrips. Därför finns det olika lagar som reglerar när, var och hur övervakning får ske. I detta avsnitt kommer olika lagar att tas upp för både Sverige och Storbritannien i fråga om övervakning och på ett övergripande sätt besvara frågan om hur övervakning kan praktiseras på laglig väg.

5.1 Lagen om allmän kameraövervakning (1998:150)

LAK, lagen om allmän kameraövervakning, reglerar hur övervakning får användas på allmänna platser i Sverige dit allmänheten har tillträde. Dessa kan vara torg, gator, butiker eller köpcentra och skolgårdar. Tillstånd för kameraövervakning beviljas av länsstyrelsen. Det brottspreventiva syftet vägs mot respekten av de övervakades integritet (Brå 2009, s. 4)

Enligt LAK 3 § 1 st. framgår det att ”upplysning om allmän kameraövervakning skall lämnas genom tydlig skyltning eller på något annat verksamt sätt. Om ljud kan avlyssnas eller tas upp vid övervakningen skall särskild upplysning lämnas om detta.” Undantagsfall då upplysning ej behövs sker enligt 4 § 1 st. ”1. om allmän kameraövervakning sker för att skydda en byggnad...samt 2. vid allmän kameraövervakning som en polismyndighet utför vid automatisk hastighetsövervakning.”

Vid bevarande av övervakningsmaterial gäller i generella fall 14 § ” bild- eller ljudmaterial från allmän kameraövervakning av en plats dit allmänheten har tillträde får bevaras under högst en månad, om inte länsstyrelsen beslutar om en längre bevarandetid.” (SFS 1998:150)

5.2 Personuppgiftslagen (1998:204)

Personuppgiftslagen (PuL) trädde i kraft 1998. PuLs ändamål är att skydda människors personliga integritet från kränkning genom hantering av personliga uppgifter. För att motverka kränkning får individen själv bestämma över vilka av sina personuppgifter som enligt honom eller henne får användas. Lagen tillämpas på individer så väl som på myndigheter och företag

(Datainspektionen 2012) Tillämpningsområdet för denna lag är Sverige vilket framgår av PuL 4 § ”denna lag gäller för sådana personuppgiftsansvariga som är etablerade i Sverige.”

Enligt 10 § gäller ”personuppgifter får behandlas bara om den registrerade har lämnat sitt samtycke till behandlingen...”

Vad gäller direkt marknadsföring klargörs i 11 § ”personuppgifter får inte behandlas för ändamål som rör direkt marknadsföring, om den registrerade hos den personuppgiftsansvarige skriftligen har anmält att han eller hon motsätter sig sådan behandling.”

13 § 1 st. reglerar behandling av känsliga personuppgifter: ”det är förbjudet att behandla personuppgifter som avslöjar a) ras eller etniskt ursprung, b) politiska åsikter, c) religiös eller filosofisk övertygelse, eller d) medlemskap i fackförening.” Undantag då känsliga personuppgifter får behandlas sker i nödfall enligt 16 § 1 st. ”känsliga personuppgifter får behandlas om behandlingen är nödvändig för att a) den personuppgiftsansvarige skall kunna fullgöra sina skyldigheter eller utöva sina rättigheter inom arbetsrätten, b) den registrerades eller någon annans vitala intressen skall kunna skyddas och den registrerade inte kan lämna sitt samtycke, eller c) rättsliga anspråk skall kunna fastställas, göras gällande eller försvaras.”

21 § 1 st. fastslår att ”det är förbjudet för andra än myndigheter att behandla personuppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden.” När det kommer till behandling av personnummer gäller 22 § ”uppgifter om personnummer eller samordningsnummer får utan samtycke behandlas bara när det är klart motiverat med hänsyn till a) ändamålet med behandlingen, b) vikten av en säker identifiering, eller c) något annat beaktansvärt skäl.” (SFS 1998:204) LAK och PuL överlappar varandra på så sätt att LAK reglerar kameraövervakning medan PuL skyddar integriteten. Vid ansökan om tillstånd för kameraövervakning kan länsstyrelsen hänvisa till PuL och neka rätten till övervakning. Vid beviljande av tillstånd för kameraövervakning åsidosätts PuL.

6. BRITTISKA LAGAR

Det finns många lagar i Storbritannien som reglerar övervakning ur olika aspekter. Några av dem är Crime And Disorder Act 1998 som tillät både England och Wales att använda CCTV i brottspreventivt syfte, Police And Criminal Evidence Act 1984 vilken reglerar CCTV bildernas användning i rätten som bevismaterial så att de kan tillåtas och Transport Act 2000 And Traffic

Management Act 2004 som kräver certifikat för att kunna använda övervakningsutrustning som CCTV för att övervaka kollektivtrafik (Home Office UK 2011, s. 19-20)

Enligt Metropolitan Police är de tre huvudlagarna som reglerar övervakning följande: Data Protection Act 1998, Human Rights Act 1998 och Regulation Of Investigatory Powers Act 2000. Varje av dessa lagar har många olika föreskrifter med flera olika punkter. Endast ett par föreskrifter med respektive punkter har valts ut. Dessa beskrivs nedan.

6.1 Data Protection Act (1998)

Data Protection Act är en lag som reglerar bearbetning av personlig data rörande identifierbara individer.

Enligt lagens principer bearbetas personlig information enbart med individens vetskap och medgivande. Endast nödvändig information samlas in. Personlig information ses enbart av de som behöver se det för att utföra sina jobb. Informationen behålls så länge som det är nödvändigt och inte mer. Beslut rörande individen görs med grund i pålitlig och uppdaterad information. Personlig information skyddas från icke-auktoriserad eller oavsiktlig upptäckt. All information som anträffas vara felaktig kommer att undersökas och korrigeras så snabbt som möjligt (Home Office UK, CRB data protection 2012)

Känslig personlig data definieras som personlig information bestående av individens etniska ursprung, politiska åsikter, religiös åskådning eller liknande, medlemskap i någon fackförening, fysiskt/psykiskt tillstånd, privatliv, förövande eller påstått förövande utfört av personen, någon process för något utfört eller påstått brott som har begåtts eller bortskaffandet av en sådan process samt domsbeslutet angående den processen (Legislation UK, Data Protection Act 1998, Part I, Section 2)

Vad gäller tillgång till personlig data har individen i fråga rättighet att informeras av en datakontrollant, eller å datakontrollantens vägnar om personlig data används rörande honom/henne. I sådana fall ska datakontrollanten uppge vad för data som används, i vilket syfte de används eller ska användas samt till vilken eller vilka mottagare som data utges till. En individ som blir utsatt för skada på grund av datakontrollantens beteende enligt denna lag har rätt till kompensation av datakontrollanten (Legislation UK, Data Protection Act 1998, Part II, Section 7)

En person får vare sig medvetet eller omedvetet och utan datakontrollantens medgivande införskaffa eller yppa personlig information till en annan person. Detta appliceras inte på en person som kan bevisa att införskaffandet, yppandet eller framskaffandet är nödvändigt för att förebygga eller upptäcka brott eller att det begärdes/auktorerades av någon lag, regel eller domstolsbeslut. En person som utan en datakontrollants medgivande har fått tag på information har begått ett brott, likaså är den skyldig till brott som säljer eller erbjuder sig sälja personlig information utan medgivande (Legislation UK, Data Protection Act 1998, Part VI, Section 55)

6.2 Human Rights Act (1998)

Human Rights Act trädde i full kraft år 2000 och ger mer legal effekt i Storbritannien åt fundamentala rättigheter och friheter (Directgov, Human Rights Act 2012, s. 1) Dessa rättigheter verkar inte enbart för saker rörande liv och död utan påverkar även rättigheter som man har i vardagen: vad man får säga och göra, ens tro, ens rätt till en skälig rättegång och liknande grundläggande berättiganden. De flesta rättigheter har begränsningar så att de inte skadar andra människors rättigheter på ett orättvist sätt.

Alla människors rättigheter till ett liv ska försvaras av lagen. Ingen ska avsiktligt berövas sitt liv på grund av ett domstolsbeslut följt av fällande dom för ett brott vars straff är domsbelagt. Berövande av liv får enbart ske om det är ett resultat av försvar mot en person med användning av olagligt våld, i syfte att genomföra en laglig arrest eller att förebygga flykt av en lagligt anhållen person, i laglig aktion med syfte att kuva ett uppror (Legislation UK, Human Rights Act 1998, Part I, Article 2, Section 1-2)

Alla har rätt till personlig frihet och säkerhet. Ingen ska berövas sin frihet förutom i följande fall i enlighet med en rättsligt föreskriven procedur: laglig arrest av en person efter fällande dom av en kompetent domstol, laglig arrest av en person för icke medgörlighet av ett rättsligt påbud eller för att försäkra fullbordan av en förpliktelse utfärdad av lagen. Andra fall är laglig arrest eller anhållan nödvändig i syfte att kunna föra honom inför en legal och kompetent auktoritet, på basis av misstankar för att begått ett brott eller när det är nödvändigt för att förhindra att brott begås. Den som grips ska genast informeras på ett förståeligt språk om orsaken till hans/hennes gripning eller åtal. Den som blivit berövad på sin frihet genom gripning eller häktning ska berättigas en process där den rättsliga häktningen ska avgöras snabbt av en domstol och en frisläppning genomförd om häktningen inte är laglig. Alla som har

fallit offer för gripning eller häktning emot denna artikels provisioner på något sätt kommer ha en framtvingande rätt till kompensation (Legislation UK, Human Rights Act 1998, Part I, Article 5, Section 1-5)

Alla har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och korrespondens. Det ska icke finnas något ingripande av en offentlig auktoritet gällande utövandet av denna rättighet förutom sådant i enlighet med lagen och nödvändigt i ett demokratiskt samhälle i nationella säkerhetsintressen, offentlig säkerhet eller landets ekonomiska välfärd, för brottsprevention, för skydd av hälsa och moral eller skydd av rättigheter och andras frihet (Legislation UK, Human Rights 1998, Article 8, Section 1-2)

6.3 Regulation Of Investigatory Powers Act (2000)

Regulations Of Investigatory Powers Act (RIPA) är lagen som styr över offentliga auktoriteters hemliga tekniker. När offentliga auktoriteter som polisen och övriga regeringsdepartement samlar information om någon med hjälp av hemliga tekniker, krävs det att de gör det på ett sätt som är förenlig med de mänskliga rättigheterna (Home Office UK, Regulation Of Investigatory Powers Act 2012)

Det räknas som ett brott då en person avsiktligt och utan en auktoritets tillåtelse, hejdar sändning av kommunikation på någon plats i Storbritannien genom en allmän posttjänst eller ett allmänt telekommunikationssystem. Det är även brottsligt om hejding av kommunikation sker genom ett privat telekommunikationssystem (Legislation UK, Regulation Of Investigatory Act 2000, Part I, Chapter I, Section 1, Subsection 1-2) En person som hejdar sändning av kommunikation genom ett privat telekommunikationssystem kan frias från sitt kriminella skadeståndsansvar om han hade rätt att kontrollera operationen eller systemanvändningen, eller om han hade yttrande eller medgivande från en sådan person att göra hejdandet (Legislation UK, Regulation Of Investigatory Powers Act 2000, Part I, Chapter I, Section 1, Subsection 6)

”Posttjänst” definieras som service vilken består av (eller till flertalet består av) insamlande, sortering, transporter, distribution och leverans av postnummer. Det definieras även som en erbjuden tjänst för att huvudsakligen möjliggöra eller underlätta sändningsmöjligheter av postnummer innehållande information från en plats till en annan. ”Privat telekommunikationssystem” preciseras som ett telekommunikationssystem vilket är direkt eller indirekt anknutet till ett allmänt telekommunikationssystem och det finns anordningar som

tillsammans med andra anordningar utgör systemet i Storbritannien och används för att anknytas till ett allmänt telekommunikationssystem (Legislation UK, Regulations Of Investigatory Act 2000, Part I, Chapter I, Section 2, Subsection 1-2)

Det är nödvändigt att samla in kommunikationsdata om det ligger i det nationella säkerhetsintresset, i syfte att förhindra eller upptäcka brott eller att förhindra oreda, om det ligger i Storbritanniens ekonomiska välfärdsintresse, i allmänt säkerhetsintresse, i syfte att skydda allmän hälsa. Det gäller också i syfte att pålägga eller insamla någon form av skatt, uttaxering, annat åläggande eller bidrag som ska betalas till ett regeringsdepartement eller i nödfall för att kunna förhindra dödsfall och förhindra eller dämpa sår samt andra skador rörande en persons fysiska eller mentala hälsa (Legislation UK, Regulations Of Investigatory Act 2000, Part I, Chapter II, Section 22, Subsection 2)

7. RESULTAT

Detta avsnitt inleds med ett kort stycke vari brottsprevention som begrepp definieras. Därefter kommer kriminalstatistik från London och Stockholm att presenteras för att se hur de tre brottskategorierna har förändrats genom åren.

I ett senare skede vid brevväxling med Brå framgick det att de inte har någon specifik kameraövervakningsstatistik. Därmed är det oklart om kameraövervakningsstatistik ingår i de anmälda och uppklarade brotten eller om det inte finns någon kameraövervakningsstatistik alls. Därför centreras London och dess statistik i detta arbete. Stockholms kriminalstatistik kommer agera som en kontrollmall och kommer i stället att jämföras med Londons statistik för att antingen bekräfta eller avfärda kameraövervakningens brottspreventiva inverkan.

7.1 Kameraövervakningens brottspreventiva effekt

Vad för brottspreventiv samt brottsbekämpande effekt har övervakning? För att försöka besvara frågan måste först och främst brottsprevention definieras. I detta fall kommer brottsprevention enbart att handla om brottsnivåer och hur de ser ut, eller rättare sagt hur de har förändrats. Den andra punkten som tas i beaktning är att Londons statistik är ett resultat av övervakningskameror medan Stockholms statistik inte är det. De anmälda misshandelsbrotten i London har förändrats minst genom de tio åren. Därefter kommer kategorin rån vilken har sjunkit ganska svagt genom åren. Brottskategorin vandalism är den kategori som har sjunkit mest. Höga eller höjda nivåer av anmälda brott innebär att övervakningskamerorna inte har haft

någon brottspreventiv effekt på just den brottskategorin. En jämn brottsnivå antyder att kamerorna har hållit statistiken under kontroll och minskning av brott antyder att kamerorna har haft en brottspreventiv effekt. Uppklaringsstatistiken påverkas endast indirekt av kameraövervakning då polisen står för brottsupplärningen, men delvis på grund av kamerornas hjälp vilket är ett effektivt redskap som upptäcker brott och möjliggör anmälning.

Dock är det viktigt att återigen belysa criticism mot härledningen av kamerornas brottspreventiva effekt. Det går inte med full säkerhet säga att en minskning av brottsnivåer beror till 100 % på övervakningskamerornas effekt. Displacement är en återkommande faktor, alltså förflyttning av brott från ett område till ett annat. Detta kan ske från till exempel en storstad till en närliggande småstad där övervakning inte existerar på en lika stor skala eller helt enkelt saknas. Det är sannolikt att hävda att minskning av brottsiffror i en brett kamerabevakad stad är det kombinerade resultatet av både kamerornas effekt samt displacement.

Mätfel som redan diskuterat, kan uppstå. Det är inte uteslutet. Det finns inget som kallas felfri statistik. Om mätfel uppstår tidigt vid datainsamling på grund av den mänskliga felfaktorn, följer detta med genom olika kategorier av exempelvis kriminalstatistik som upptäckta brott, upplärade brott och åtgärdade brott osv. och kan hopa sig till fler och större fel vid beräkningarna. Enligt Statskontoret finns den största risken för mätfel i utbytet med myndigheterna då kraven från Brå kan vara otydliga och därmed leda till dålig kvalitet hos den svenska statistiken (Brå och kriminalstatistiken 2011:15, s. 9) Övriga mätfel vid tal om tillförlitlighet av statistik kan vara att den drabbade inte anmäler ett brott till polisen på grund av en viss attityd, skam eller helt enkelt för att personen i fråga inte känner sig som ett offer.

7.2 Presentation av statistik

Nedan presenteras maximum- och minimumvärden för de tre brottskategorierna i London och Stockholm. Årtal för varje max och minvärde finns också. För mer åskådliga tabeller med mer exakta värden, se bilaga 1 och 2.

Stad	Anmälda misshandelsbrott				Uppklarade misshandelsbrott			
	Max.värde	År	Min.värde	År	Max.värde	År	Min.värde	År
London	200.000	2004/2005	165.000	2010/2011	80.000	2005/2006	45.000	2002/2003
Stockholm	25.000	2011	17.000	2002	19.700	2006/2007	13.000	2007/2008

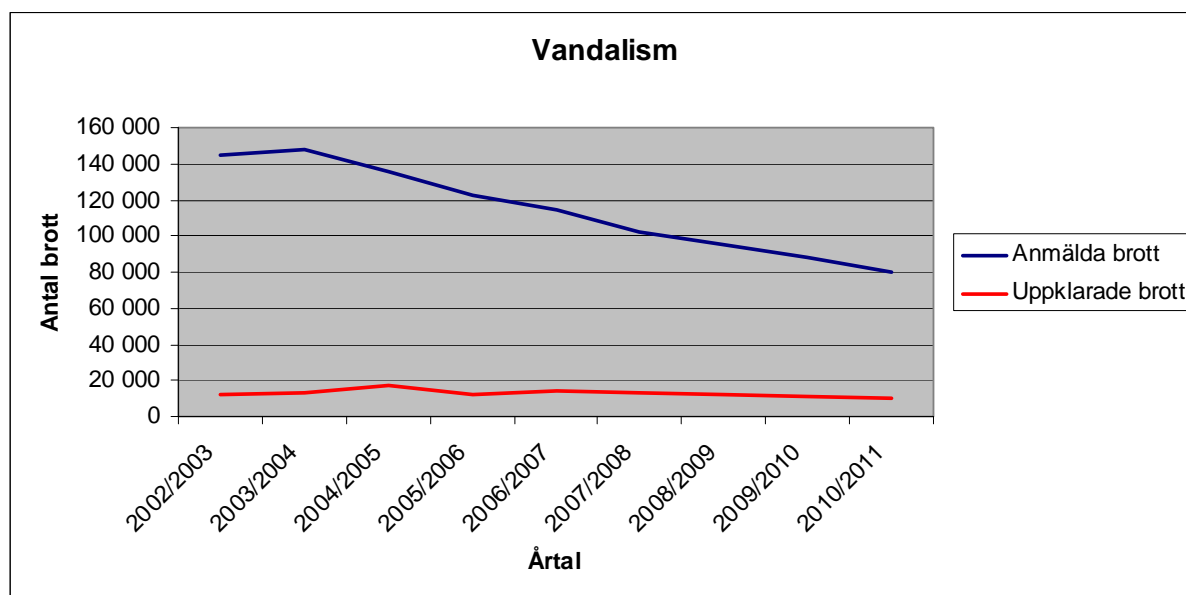
Figur 1. Maximum- och minimumvärden för anmälda och uppklarade misshandelsbrott i London och Stockholm 2002-2011.

Stad	Anmälda rån				Uppklarade rån			
	Max.värde	År	Min.värde	År	Max.värde	År	Min.värde	År
London	45.000	2006	33.000	2008/2009	6.000	2006/2007	5000	2003/2004
Stockholm	3.700	2002	3.000	2010	3.500	2008	1.800	2003/2004

Figur 2. Maximum- och minimumvärden för anmälda och uppklarade rån i London och Stockholm 2002-2011.

Stad	Anmälda vandalismbrott				Uppklarade vandalismbrott			
	Max.värde	År	Min.värde	År	Max.värde	År	Min.värde	År
London	150.000	2003/2004	80.000	2010/2011	19.000	2004/2005	15.000	2010/2011
Stockholm	78.000	2009	47.000	2006	7.300	2008/2009	3.900	2002

Figur 3. Maximum- och minimumvärden för anmälda och uppklarade vandalismbrott i London och Stockholm 2002-2011.

Figur 4. Antal anmälda och uppklarade vandalismbrott i London 2002-2011.

Figur 5. Antal anmälda vandalismbrott (inklusive mordbrand) i Stockholm 2002-2011.

Enligt tabellerna framkommer till exempel att Londons maxvärde för antalet anmälda misshandelsbrott var år 2004/2005 med 200000, medan Stockholms maxvärde för samma kategori var år 2011 med 25000. Londons uppklarade misshandelsbrott nådde sitt maxvärde år 2005/2006 med 80000. Stockholm nådde sitt maxvärde för samma kategori år 2006/2007 med 19700. För de övriga två kategorierna (rån och vandalism) är siffrorna mindre.

Misshandelsbrotten i London är den kategori med högsta antal uppklarade brott, 40 %, om enbart maxvärdena används i beräkningen (och man bortser från det att årtalen för maxvärdena varierar). För Stockholm är rån den kategori som har högst upplärningsprocent med ca 95 %.

Befolkningstalen för de två städerna är olika och detta kan därför leda till en varierande mängd brott. Londons anmälda misshandelsbrott har behållit en jämnhet genom åren 2002-2011. För Stockholm däremot har misshandelsbrotten ökat kraftigt genom åren. Antalet anmälda rån i London har minskat. De anmälda rånen i Stockholm har bevarats jämna.

Ett viktigt resultat är att för kategorin vandalism kan en kraftig minskning av de anmälda brotten i London noteras i diagrammet under den undersökta perioden (figur 4). I Stockholm har de i stället ökat (figur 5). Displacement måste dock, som tidigare nämnts, knytas an till övervakningen då förövarna kan ha en viss medvetenhet om bevakade områden vilket kan leda till en brottsförflyttning och därmed även påverka statistiken.

När tabeller som dessa ovan läses av bör hänsyn tas till styckena 3.3, 4.3, 7.1 och också 8.7 för att kunna reflektera på ett djupare sätt och förstå statistiken bättre.

8. DISKUSSION

Denna del börjar med att beskriva primär, sekundär och tertiär brottsprevention. Därefter sker teoretiska anknytningar för att förklara ändringarna i statistiken. Detta följs upp av slutsatser och sist avslutas avsnittet med egna synpunkter.

8.1 Primär brottsprevention

Det finns program som leder bort från straffrättssystemets formalitet och förlitar sig mest på medborgarnas insatser. Dessa typer av brottsprevention kallas ”primär brottsprevention”. Primär brottsprevention satsar på att eliminera fysiska och sociala influenser som bidrar till avvikande beteende. Den fokuserar inte på enskilda kriminella individer utan arbetar med fysiska och sociala faktorer som möjliggör avvikande. Straffrättssystemet använder avskräckning som brottsbekämpningsmetod. Avskräckningen tjänar som hämsko för de ej ännu involverade i kriminalitet. CPTED som har existerat i nästan 30 år inriktar sig just på att försvåra brottstillfällena och att försäkra människors omgivning. Ökad belysning, förbättrade lås, starkare dörrar och användning av övervakningsutrustning är exempel på CPTED och som avser att förebygga brott samt rädslan för brott. Minskade brottsiffror indikerar att brott har eliminerats. Dock finns det en risk för att kriminalitet helt enkelt har förskjutits till en annan dimension (Lab 2004, s. 33-34)

När det talas om kameraövervakning ingår också något som kallas ”attrapper” vilket i detta sammanhang innebär falska kameror. Alla övervakningskameror som utplaceras är inte funktionella kameror som filmar områden eller objekt. Vissa kameror är inte påslagna utan fungerar som ”digitala fågelskrämmor” vilka inger känslan av övervakning och avskräckning i förövarnas fall. I vissa fall kombineras de med äkta övervakningskameror för att framkalla tanken av att fler objekt eller bredare områden bevakas. Detta kräver inget tillstånd från länsstyrelsen. Dessutom kostar falska övervakningskameror mindre än äkta. Det är mer sannolikt att falska kameror placeras i områden där det inte sker grov kriminalitet med tanke på dess funktion.

8.2 Sekundär brottsprevention

Sekundär brottsprevention fokuserar på individer, platser och situationer som har hög risk för avvikande. Den intervenerar i sådana personers beteenden som uppvisar kriminella tendenser. Likt den primära brottspreventionen läggs tyngdpunkten i denna modell på att förhindra brott innan de sker. Intresset för sekundär brottsprevention ligger därför i det framtida och att kunna förutsäga kriminalitet. Förutom att försöka göra precisa förutsägingar, är det möjligt att identifiera framtida riskfaktorer. Då är poängen att försöka röja faktorer som är starkt relaterade med senare inträffad kriminalitet. Ett annat tillvägagångssätt är att försöka identifiera platser där avvikande sannolikare sker. Vidare finns frågan om droger och kriminalitet hänger ihop. Vare sig om detta är säkert eller inte finns det ett samband mellan droger och avvikande aktivitet. Individer i riskzonen för kriminalitet identifieras därför lättare när droganvändare siktas. En annan intervenerande källa är skolor vilka identifierar ungdomar och ingriper om dessa är på väg mot en kriminell bana (Lab 2004, s. 155-156)

8.3 Tertiär brottsprevention

Tertiär brottsprevention handskas med eliminering av (brotts)återfallande beteende hos förövarna. Tyngdpunkten ligger på handlingar som stoppar förövaren från att ytterligare skada samhället. Förutsägingar är dock en viktig komponent i tertiär brottsprevention. De fokuserar på att förutsäga återfall och inte förövelse i ett begynnelsestadium. Specifik avskräckelse är något som tillämpas på återfall och medför ett åläggande av sanktioner som förhoppningsvis kommer hålla den specifika individen borta från ytterligare kriminalitet efter att straffet har upphört. Ett exempel är olika fängelseinredningar för olika individer och olika brott med syfte att avskräcka individen från att begå fler brott efter frisläppning. Utestängning inriktar sig på brottsreduktion som orsakas av själva inspärningstiden. Specifik avskräckelses och utestängnings effekter på återfall och kriminalstatistik är dock diskuterbara. Tre andra straffrättsmetoder inom tertiär brottsprevention är elektronisk fotboja, reparativ rättvisa och etablering av drogdomstolar. Elektronisk tillsyn antar att vissa individer kan återinsläppas i samhället utan att samhället far illa om det finns en viss mängd tillsyn. Reparativ rättvisa omfattar deltagande i straffrättsystemet genom inkludering av offret, anhöriga till både offret och förövaren samt samhällsmedborgare. Poängen är att rehabilitera förövaren samtidigt som den orsakade skadan repareras. Drogdomstolar försöker tillhandahålla behandling med sanktionerad rätt från en domstol (Lab 2004, s. 251)

8.4 Rational choice teorin och kameraövervakning

Övervakningskamerors huvudsakliga syfte är att avskräcka människor ifrån att begå brott. Det bevakade området eller objektet ska framstå som vaktat och därmed mindre attraktivt för förövaren. Den rationella aktören väger fördelar mot nackdelar. Är objektet tillräckligt attraktivt för att slå till trots kamerorna? Är det värt besväret och riskera att åka fast om man blir filmad? Den rationella summan av alla tankar kan variera, beroende på själva aktören, på mängden rationalitet, på själva situationen och på desperationen. Resultatet av rationalitet leder inte alltid till något positivt. Trots kamerorna kan personen bestämma sig för att begå brott. Det kan bero på att situationen är tillräckligt trängande eller helt enkelt på nyckfullhet vars sista sluttanke är att ta steget till brott. Rational choice teorin nämner att det är den situationella kontexten som avgör om ett brott sker eller inte. Faktorer som status, inkomst, intelligens och moral ingår i den situationella kontexten. Det är svårt att förutse rationaliteten bakom brottsligt tänkande då en person med kriminell erfarenhet kan välja att avstå från brott på grund av omvärderingar eller exempelvis rädslan för ännu ett fängesliv och allt det medför, medan en irrationell nykomling på den kriminella vägen kan plötsligt ta det avgörande steget till kriminalitet på grund av spänning, grupstryck (eller hybris) i stället för att avskräckas á la primär eller sekundär brottspreventionsmodell, alltså att avskräckningen hindrar dem ännu ej kriminella ifrån att begå brott.

8.5 Rutinaktivitetsteorin och kameraövervakning

Rutinaktivitetsteorin nämner tre kriminogena element som krävs för att kriminalitet ska uppstå: en motiverad förövare, ett lämpligt objekt och avsaknad av en kapabel vaktare.

Clarke och Felson skriver som tidigare nämnt att den kapabla vaktaren oftast inte sågs som en polisman eller vaktare ur rutinaktivitetssynpunkt, vilket kanske just vore det första tänkbara. En kapabel vaktare kan vara en vardaglig människa. En övervakningskamera ersätter människans roll. Kameran är också objektiv till skillnad från en subjektiv ”mänsklig” kapabel vaktare vilken agerar på basis av känslor och en redan befintlig felmarginal. ”Errare humanus est” är latin och betyder ”att fela är mänskligt”. Felande ingår i det mänskliga beteendet. I en mänsklig kapabel vaktares fall innebär det till exempel att gå miste om eventuella detaljer som har betydelse i vissa sammanhang. I flera fall ”vaktas” det lämpliga objektet som den motiverade förövaren inriktar sig på att komma åt. Ur denna teoretiska synvinkel faller tonvikten ännu en gång på den motiverade förövaren. Förutsatt att den kapabla vaktaren (kameran) finns på plats och det lämpliga objektet bevakas. Hur pass motiverad är då förövaren? Vilka belöningar

finns? Vad för straff kan medfölja? Det är ej uteslutet att han/hon inte kommer avskräckas från kameran om desperationen är tillräckligt stor nog för att nå det valda objektet.

8.6 CPTED och kameraövervakning

Vad gäller CPTED modellen kan man resonera på ett futuristiskt sätt. London är en mycket gammal stad, likaså är Stockholm. Båda städernas arkitektur är redan färdigställd på så vis att städerna inte kan byggas om för att göra CPTED modellen gällande. Därför tillgodogörs inte CPTED fullständigt i dessa städer, men båda städerna utökas med nya kvarter och nya influenser. Där skulle CPTED kunna nyttjas. De nya gatorna och byggnaderna skulle kunna planeras på ett säkert och intelligent sätt enligt modellen. I samband med det nya stadsbygget kan kameror också monteras upp vid byggnadskomplex och diverse konstruktioner för att ytterligare förstärka säkerheten och bidra med sin del i brottspreventionen. Detta skulle göra staden/städerna ännu tryggare och reducera brottsnivåerna i samhället.

8.7 Slutsatser

När statistik analyseras måste mörkertalet beaktas, det vill säga relationen mellan de anmälda brotten och de brott inom en eller flera kategorier som inte anmäls (faktisk brottslighet). Detta syns varken i månads- eller årsstatistik. Mörkertalet skulle kunna påverka de anmälda brotten, men inte nödvändigtvis de uppklarade. En annan viktig sak att lägga märke till är anmälningsbenägenhet vilket avgörs av olika psykologiska faktorer så som relationen mellan ett offer och en förövare och så vidare. Kriminalstatistiken från London pekar i allmänhet på högre brottsiffror både för anmälda och uppklarade brott. Detta beror delvis på att London län har ca 7,6 miljoner invånare kontra Stockholm län som har ca 2 miljoner. Ju fler invånare, desto mer ökar benägenheten för brott. Upphovet till de höga brottsiffrorna kan också vara att under en särskild tidsperiod kan en viss förövare registreras för många brott inom samma kategori. Detta höjer statistiken, inte enbart för London eller Stockholm utan för vilken som helst storstad.

För att kunna avgöra vilken brottspreventiv effekt kameraövervakning har kommer enbart de anmälda brotten att studeras eftersom att kameraövervakning påverkar dem mest. De anmälda misshandelsbrotten i London har hållit en relativt jämn nivå genom åren 2002-2011 till skillnad från Stockholm vars brott inom samma kategori har ökat ganska kraftigt genom åren. Då kan

slutsatsen dras att kamerorna i London har haft en brottspreventiv effekt (med förutsättningen att man inte beaktar invånarantalet för London, mörkertalet och anmälningsbenägenheten). Tittar man på kategorin rån i London märks en minskning av de anmälda brotten. Antalet anmälda rån i Stockholm har hållit en jämn nivå under de tio åren. Slutsatsen här (baserat på samma förutsättningar som för misshandel) är fortfarande att kamerorna har haft en brottspreventiv verkan, dock inte lika stark som för misshandelsbrotten. För den sista kategorin vandalism kan en stark minskning av de anmälda brotten i London läsas av från diagrammet. De anmälda vandalismbrotten i Stockholm har i stället ökat. Därmed har kameraövervakningen också haft en brottspreventiv inverkan för vandalismbrott. För att besvara uppsatsens huvudsyfte har övervakningskamerorna i helhet tillfört positiva förändringar under dessa tio år.

Dock är det viktigt att markera displacement (brottsförflyttningsfenomenet) än en gång. En stor del av delinkventerna är medvetna om den befintliga kameraövervakningen i London och Stockholm (och även i andra storstäder) vilket leder till att de kan förflytta sig till mindre städer för att fortsätta sin kriminella verksamhet där. De mindre städerna är inte förberedda på en större brottsnivå och har inte heller samma ekonomiska resurser som storstäder när det gäller brottspreventiva satsningar, nämligen kameror i det här fallet.

Hur pass utbredd brottsförflyttning är, är en mycket svårbesvarad fråga både när det gäller kameraövervakningsstatistik, men även vanlig kriminalstatistik. Det som är säkert är att det varken går att utesluta helt eller att helt förlita sig på. Hur stor förekomsten av brottsförflyttning är beror på hur hård kontrollen är, det vill säga hur många övervakningskameror det finns. En brottsförflyttning behöver (som tidigare nämnt) inte ske från en stad till en annan utan kan ske från ett område till ett annat närbeläget område inom samma stad om situationen är sådan. Det beror alltså på hur mycket bevakning som finns och vad delinkventerna gör för val som en följd av detta.

8.8 Egna synpunkter

Enligt mig är kameraövervakning något bra om det används rätt. Speciellt bra tillgodogörs det om de används på ett extensivt sätt, det vill säga om många kameror kan spridas ut i en stad. Då ger det en förebyggande effekt rent primärt, sekundärt och tertiärt. Detta beror givetvis på hur stor en stad är. Kamerorna bör användas på större öppna platser som exempelvis parker, gränder och torg, men även inuti vissa byggnader som banker, parkeringshus och på utsidan av

skolor vilka kan locka till att begå brott. Det är bra att följa mallen om att kameraövervaka tidigare problemutsatta områden och platser som har uppvisat faror förr.

Viktigt att omnämna är att tanken om kränkning när människor filmas är egentligen oväsentlig jämfört med säkerheten som kamerorna medför. Detta syns i avsnittet ”kameraövervakning i Storbritannien och Stockholm” (se Figur 1).

Det råder delade meningar om hur effektiv kameraövervakning är. Det är också svårämnet. Jag anser själv att övervakningskameror underlättar anmälning av brott i det fall då brottet upptäcks och gärningsmannen/gärningsmännen kan identifieras. Antalet uppklarade brott eller upplärningsprocent är orimligt att tala om i kameraövervakningssyfte då brott klaras upp av människan. Kamerorna kan bara göra sitt, det vill säga upptäcka brott. Resten sköts i det polisiära arbetet. I ett demokratiskt samhälle, det vill säga ett icke-diktatoriskt samhälle, är det folket som styr. Denna folkmakt medför även att det är medborgarnas ansvar att markera ogillande eller säga ifrån när kameraövervakning har nått ”smärtgränsen”. Det görs undersökningar av Brå med jämna mellanrum om övervakningskamerors acceptans bland människor. I kommunistiska regimer förr hade folket ingen talan vad gällde övervakning. Risken för framtida dystopier i världen där förtryck råder och kameraövervakning används som ett vardagligt redskap i det politiska systemet finns fortfarande. Det ligger latent och kan bryta ut om inte människorna inser och reagerar mot det i tid.

9. SAMMANFATTNING

Syftet med denna uppsats var att undersöka först och främst vad för brottspreventiv effekt som övervakning har (om den har en sådan). Vidare skulle också den personliga integriteten och de lagliga aspekterna undersökas vid sidan om brottspreventionen samt vad de betyder i detta sammanhang. De städer vilka användes som fokuspunkter för detta arbete var London och Stockholm. Perioden för kameraövervakningen begränsades till år 2002-2011 och brottskategorierna till misshandel, rån och vandalism.

Metoden var teoretisk eller litteraturbaserad vilket innebär att det empiriska underlaget förutom kriminalstatistik nådd via Metropolitan Police Service (London) och Brottsförebyggande Rådet (Stockholm) från de senaste tio åren, utgjordes av svensk- och engelskspråkiga böcker, rapporter och artiklar etc. rörande övervakning. Litteraturen var såväl tryckt som elektronisk och samlades in via manuella sökningar, bibliotekskataloger som Summon på högskolan i Kristianstad och Lovisa på Lunds universitet samt hänvisningskedjor. Den teoretiska analysen skedde därför på basis av litteraturen.

I resultatdelen framgick det att statistiken från London skulle centreras eftersom att deras statistik bygger på övervakningskameror. Stockholm som inte har kameraövervakningsstatistik användes därför som en kontrollmall för att antingen verifiera eller falsifiera övervakningens brottspreventiva verkan. Statistiken i bilaga 1 och 2 lyftes fram och presenterades i tabellform. Det som framgick var att de anmälda misshandelsbrotten i London hade minskat svagt under de tio åren medan Stockholms anmälda misshandelsbrott hade ökat kraftigt. De anmälda rånerna i London hade minskat mer än antalet anmälda rån i Stockholm. Vad gällde de anmälda vandalismbrotten i London hade de minskat kraftigt under de tio åren till skillnad från Stockholm där antalet anmälda vandalismbrott hade ökat. Samtidigt belystes också förekomsten av displacement (brottsförflyttning) när det kommer till ifrågasättning av kameraövervakningens brottspreventiva effekt. Risken för mätfel och dess uppkomst togs också upp i kritiskt ändamål.

I diskussionen gjordes resonemang med hjälp av två teorier och en modell: rational choice teorin, rutinaktivitetsteorin och crime prevention through environmental design. Rational choice teorin förespråkar att en förövare tänker rationellt och väger fördelar mot nackdelar innan han/hon begår ett brott. Rutinaktivitetsteorin benämner en motiverad förövare, ett lämpligt objekt och avsaknad av en kapabel väktare som ska finnas för att ett brott sannolikt ska begås. CPTED modellen fokuserar på miljön i vilket ett brott begås. Den satsar på en säker

infrastruktur i kombination med användandet av övervakningskameror vilket försvårar brottsstillfällena. De teoretiska resonemangen var att tyngdpunkten ligger på förövaren om de övriga elementen existerar. Hur pass motiverad är han/hon och hur mycket rationalitet ingår i tänkandet? Detta gällde för rational choice teorin och rutinaktivitetsteorin. För CPTED modellen föreslogs ett futuristiskt användande där modellen tillgodogjordes då nya stadsdelar byggdes. Slutsatsen som drogs var att kameraövervakning har haft en brottspreventiv verkan på alla tre brottskategorier, dock inte lika stark effekt på alla tre. Displacement å andra sidan benämndes än en gång och hur det är kopplat till övervakningskamerornas inverkan på brottsnivåerna samt hur utbrett fenomenet kan vara. I de egna synpunkterna togs en positiv inställning gentemot kameraövervakning, men med en parallell belysning av faran för ett framtida kontrollsamhälle/dystopi.

10. REFERENSLISTA

Brottsförebyggande Rådet (2012). *Gör ditt eget diagram över anmälda brott* [Elektronisk] Stockholm. Tillgänglig: <http://statistik.bra.se/solwebb/action/index> /Diagram med upp till tre brottstyper och en region [2012-03-07]

Brottsförebyggande Rådet (2003). *Kameraövervakning i Brottsförebyggande Syfte* [Elektronisk] Rapport. Stockholm. Tillgänglig: http://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f1800015488/2003_kameraovervakning_i_brottsforebyggande_syfte.pdf [2012-03-16]

Brottsförebyggande Rådet (2009). *Kort Om Kameraövervakning* [Elektronisk] Rapport. Stockholm. Tillgänglig: http://www.bra.se/download/18.607587db133acdc54dc80002808/2009_kort_om_kameraovervakning.pdf [2012-03-16]

Brottsförebyggande Rådet (2012). *Uppklarade brott* [Elektronisk] Stockholm. Tillgänglig: <http://www.bra.se/bra/brott--statistik/statistik/uppklarade-brott.html> /Övergripande tabeller - Slutlig statistik

Cornish B. Derek & Clarke V. Ronald (1986). *The Reasoning Criminal: Rational Choice Perspectives on Offending*. New York: Springer-Verlag.

Datainspektionen (2012). *Personuppgiftslagen* [Elektronisk] Stockholm. Tillgänglig: <http://www.datainspektionen.se/lagar-och-regler/personuppgiftslagen/> [2012-03-22]

Directgov UK. (2012). *Human Rights Act* [Elektronisk] London. Tillgänglig: http://www.direct.gov.uk/prod_consum_dg/groups/dg_digitalassets/@dg/documents/digitalasset/dg_070456.pdf [2012-03-29]

Ejvegård Rolf (1993). *Vetenskaplig metod*. Lund. Studentlitteratur.

Ejvegård Rolf (2009). *Vetenskaplig metod*. 4. uppl. Lund. Studentlitteratur.

Felson Marcus (1994). *Crime and Everyday Life: Insights and Implications for Society*. London: Pine Forge Press.

Foucault Michel (1987). *Övervakning och straff: fängelsets födelse*. 4 uppl. Lund. Arkiv förlag.

Friberg Febe (2006). *Dags för uppsats – vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*. Lund. Studentlitteratur.

Home Office (2011). *Consultation On A Code of Practice Relating To Surveillance Cameras* [Elektronisk] Rapport. London. Tillgänglig:
<http://www.homeoffice.gov.uk/publications/consultations/cons-2011-cctv/code-surveillance-cameras?view=Binary> [2012-03-25]

Home Office (2012). *CRB data protection* [Elektronisk] London. Tillgänglig:
<http://www.homeoffice.gov.uk/agencies-public-bodies/crb/about-crb/crb-data-protection/>
[2012-03-28]

Home Office (2012). *Regulation of Investigatory Powers Act* [Elektronisk] London.
Tillgänglig: <http://www.homeoffice.gov.uk/counter-terrorism/regulation-investigatory-powers/>
[2012-03-28]

Lab P. Steven (2004). *Crime Prevention: Approaches, Practices and Evaluations*. 5. uppl. London: LexisNexis

Legislation UK (2012). *Data Protection Act 1998* [Elektronisk] Surrey. Tillgänglig: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/29/contents> [2012-03-28]

Legislation UK (2012). *Human Rights Act 1998* [Elektronisk] Surrey. Tillgänglig: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/42/contents> [2012-04-01]

Legislation UK (2012). *Regulation of Investigatory Powers Act 2000* [Elektronisk] Surrey. Tillgänglig: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/23/contents> [2012-04-01]

Lilly J. Robert, Cullen T. Francis & Ball A. Richard (2007). *Criminological Theory: Context and Consequences*. 4 uppl. California: Sage Publications.

Metropolitan Service (2012). *Crime Mapping: Data tables* [Elektronisk] London. Tillgänglig: <http://maps.met.police.uk/tables.htm> [2012-03-07]

Nieto Marcus (2007). *Public Video Surveillance: Is It An Effective Crime Prevention Tool?* [Elektronisk] Rapport. California. Tillgänglig: <http://www.library.ca.gov/crb/97/05/crb97-005.pdf> [2012-03-04]

Regeringskansliets Rättsdatabaser (2012). *Lagen Om Allmän Kameraövervakning* [Elektronisk] Stockholm: Justitiedepartementet L6. Tillgänglig: <http://62.95.69.15/> / Författningar i fulltext/ \$Kameraövervakning\$/ 1998:150 [2012-03-22]

Regeringskansliets Rättsdatabaser (2012). *Personuppgiftslag* [Elektronisk] Stockholm: Justitiedepartementet L6. Tillgänglig: <http://62.95.69.15/> /Författningar i fulltext/ \$Personuppgiftslag\$/ fler poster/ 1998: 204 [2012-03-22]

Ronald V. Clarke & Felson Marcus (1993). *Routine Activity and Rational Choice: Advances In Criminological Theory Volume 5* [Elektronisk] New Brunswick, New Jersey: Transaction Publishers. Tillgänglig: http://www.google.se/books/routine_activity/ routine activity and rational choice [2012-03-02]

Roxell Lena & Tiby Eva (2006). *Frågor, fält och filter*. 1. uppl. Lund. Studentlitteratur.

See Eric (2004). *Student Study Guide for Criminological Theories: Introduction, Evaluation, and Application* [Elektronisk] California: Roxbury Publishing Company. Tillgänglig: <http://roxbury.net/images/pdfs/ct4ssg.pdf> [2012-02-26]

Scott John (2000). *Understanding Contemporary Society: Theories of The Present* [Elektronisk] London: Sage Publications. Tillgänglig: <http://www.soc.iastate.edu/sapp/soc401rationalchoice.pdf> [2012-02-26]

Statistiska centralbyrån (2012). *Välja intervjupersoner* [Elektronisk] Stockholm. Tillgänglig: http://www.scb.se/Pages/List____293663.aspx [2012-07-06]

Statskontoret (2011). *Brå och kriminalstatistiken* [Elektronisk] Stockholm. Tillgänglig: <http://www.statskontoret.se/upload/Publikationer/2011/201115.pdf> [2012-07-19]

Thurén Torsten (1991). *Vetenskapsteori för nybörjare*. 1. uppl. Stockholm. Liber AB.

Vetenskapsrådet (2012). *Etik* [Elektronisk] Stockholm. Tillgänglig:

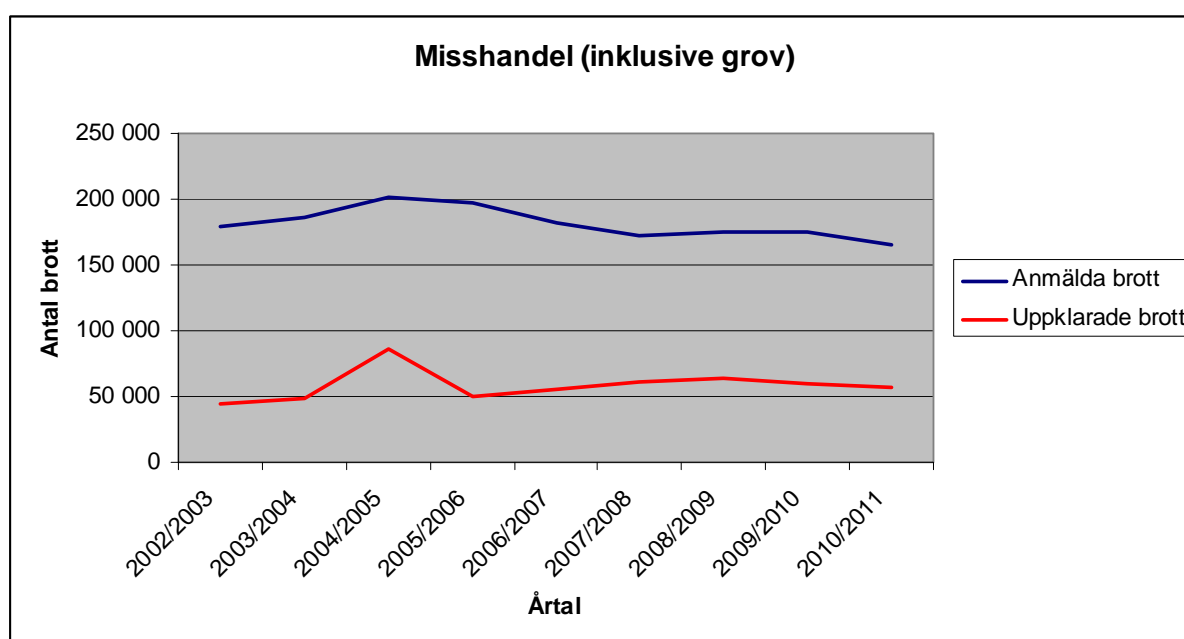
<http://www.vr.se/etik.4.3840dc7d108b8d5ad5280004294.html> [2012-07-29]

11. BILAGOR

11.1 Bilaga 1 (brittisk kriminalstatistik)

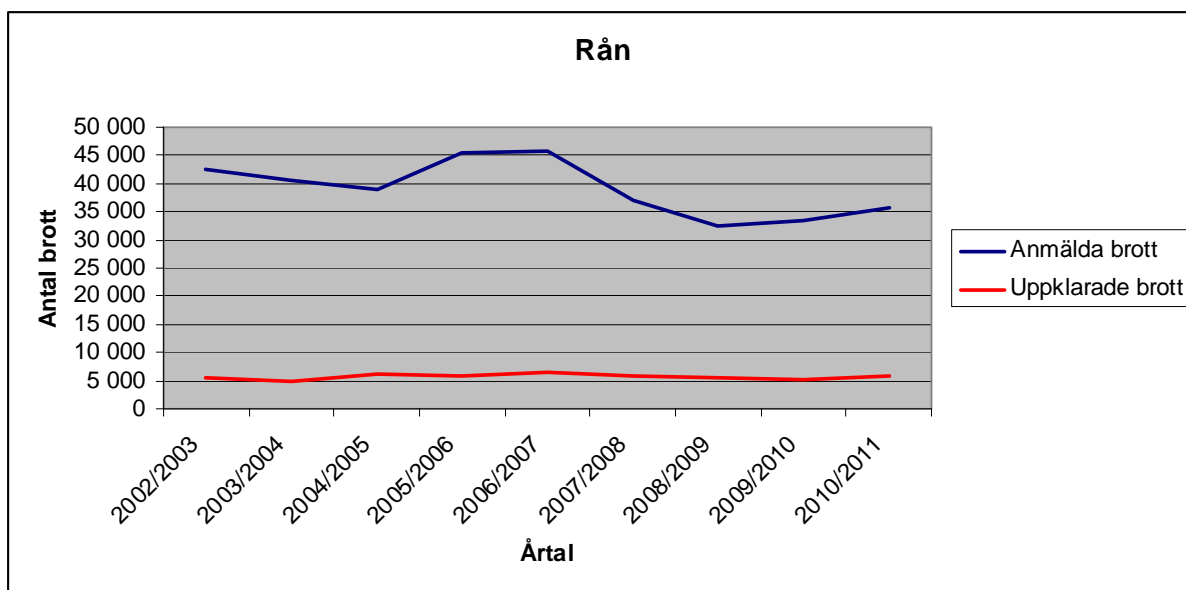
Nedan presenteras kriminalstatistik från London framtagen med hjälp av MPS (Metropolitan Police Service). Följande stadsdelar utgör London län: Westminster, Camden, Islington, Hackney, Tower Hamlets, Greenwich, Lewisham, Southwark, Lambeth, Wandsworth, Hammersmith & Fulham, Kensington & Chelsea, Waltham Forest, Redbridge, Havering Barking & Dagenham, Newham, Bexley, Bromley, Croydon, Sutton, Merton, Kingston Upon Thames, Richmond Upon Thames, Hounslow, Hillingdon, Ealing, Brent, Harrow, Barnet, Haringey, Enfield och Heathrow Airport.

Misshandel (inklusive grov)

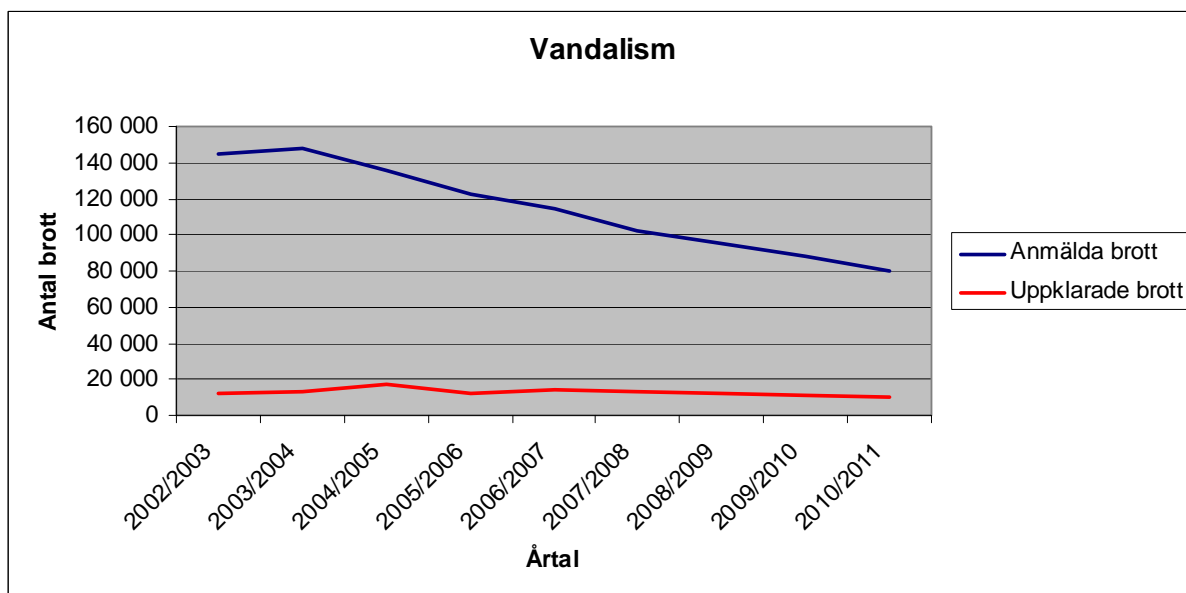
Figur 1. Antal anmälda och uppklarade misshandelsbrott (inklusive grov) i London 2002-2011

Rån

Figur 2. Antal anmälda och uppklarade rån i London 2002-2011

Vandalism

Figur 3. Antal anmälda och uppklarade vandalismbrott i London 2002-2011

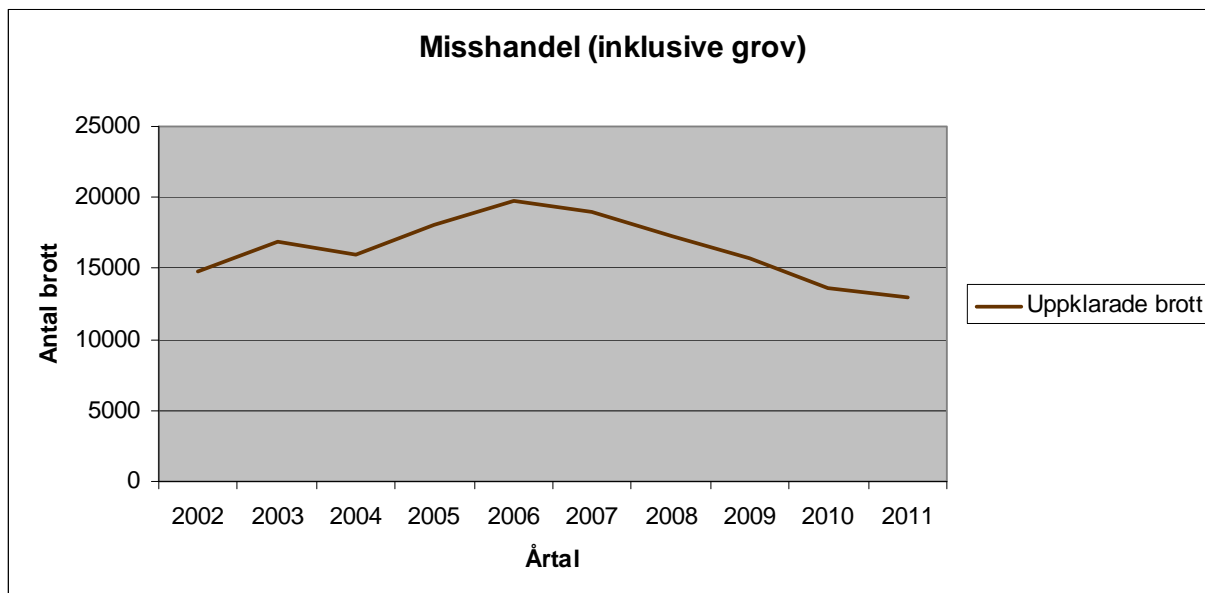
11.2 Bilaga 2 (svensk kriminalstatistik)

Nedan presenteras kriminalstatistik från Stockholm framtagen med hjälp av Brå. Följande kommuner och stadsdelar utgör Stockholms län: Botkyrka kommun, Danderyd kommun, Ekerö kommun, Haninge kommun, Huddinge kommun, Järfälla kommun, Lidingö kommun, Nacka kommun, Norrtälje kommun, Nykvarn kommun, Nynäshamns kommun, Salem kommun, Sigtuna kommun, Sollentuna kommun, Solna kommun, Stockholm kommun, Bromma kommun, Enskede - Årsta - Vantör stadsdel, Farsta stadsdel, Hägersten - Liljeholmen stadsdel, Hässelby - Vällingby stadsdel, Kungsholmen stadsdel, Norrmalm stadsdel, Rinkeby - Kista stadsdel, Skarpnäck stadsdel, Skärholmen stadsdel, Spånga - Tensta stadsdel, Södermalm stadsdel, Älvsjö stadsdel, Östermalm stadsdel, Sundbyberg kommun, Södertälje kommun, Tyresö kommun, Täby kommun, Upplands - Bro kommun, Upplands - Väsby kommun, Vallentuna kommun, Vaxholm kommun, Värmdö kommun och Österåker kommun.

Misshandel (inklusive grov)

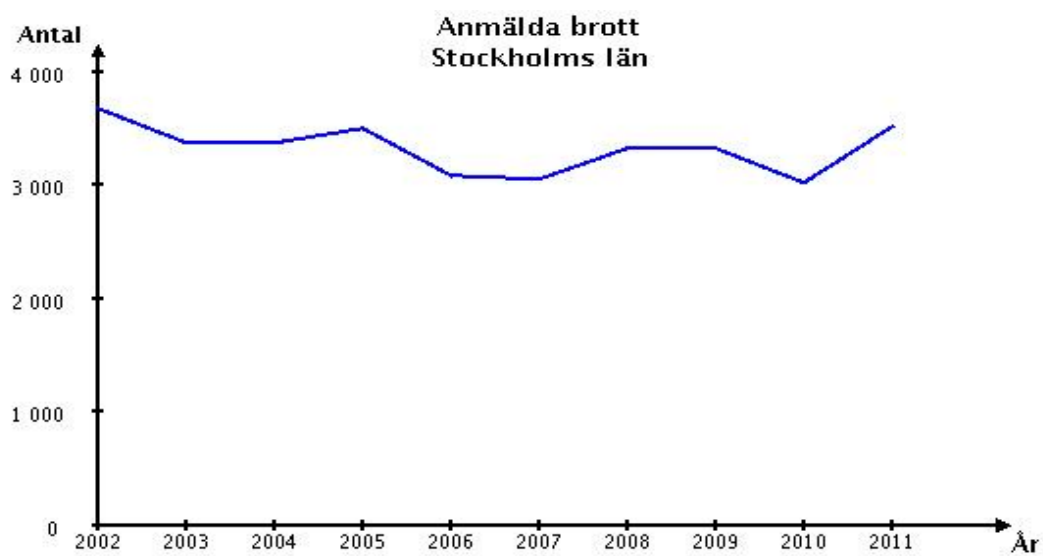

Figur 1. Antal anmälda misshandelsbrott (inklusive grov) i Stockholm 2002-2011

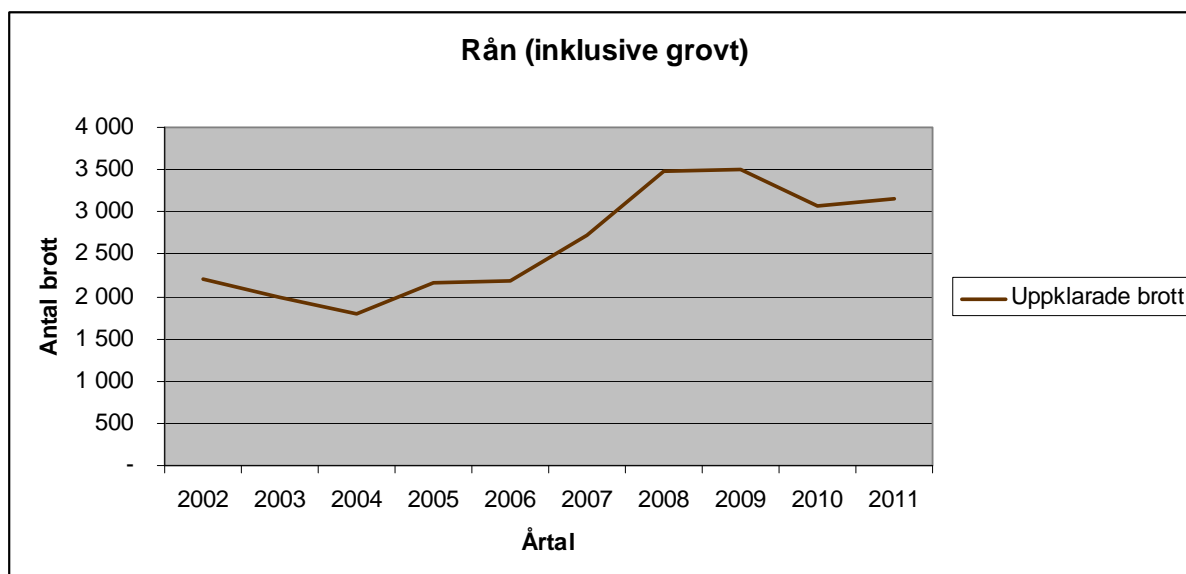

Figur 2. Antal uppklarade misshandelsbrott (inklusive grov) i Stockholm 2002-2011

Rån (inklusive grovt)

Figur 3. Antal anmälda rån (inklusive grovt) i Stockholm 2002-2011

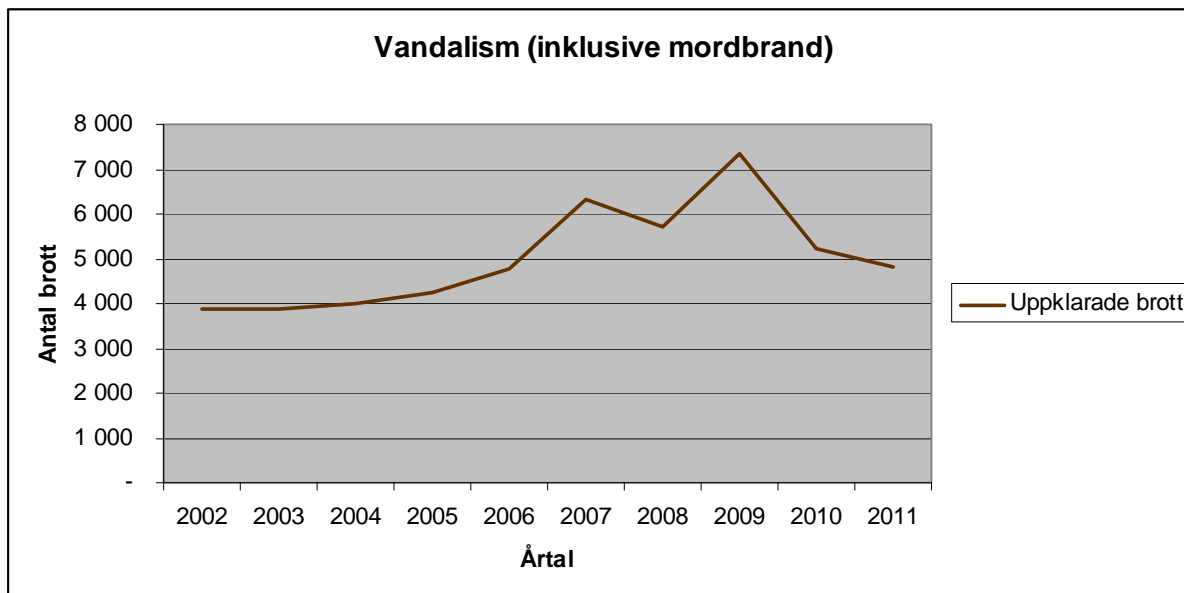

Figur 4. Antal uppklarade rån (inklusive grovt) i Stockholm 2002-2011

Vandalism (inklusive mordbrand)

Figur 5. Antal anmälda vandalismbrott (inklusive mordbrand) i Stockholm 2002-2011

Figur 6. Antal uppklarade vandalismbrott (inklusive mordbrand) i Stockholm 2002-2011